

Realități Culturale

REVISTĂ DE ETNOLOGIE ȘI CULTURĂ CONTEMPORANĂ

Vasile BOTGROS

dirijorul Orchestrei de muzică populară

„Andrieș”, or. Hâncești

„Arborele Botgros”
devine tot mai viguros

Adresa: mun. Chișinău, str. București,
68, of. 313, 314
Tel.: (+373 22) 20-25-53 (redacția)
Mob.: (069) 39 24 98 (P. Popa)
Fax: (+373 22) 20-25-55
E-mail: popapavel55@gmail.com
notografprim@gmail.com

COLEGIUL DE REDACȚIE

Pavel Popa, redactor-șef

dr. Varvara Buzilă,
Muzeul Național de Etnografie
și Istorie Naturală

dr. hab. Victor Ghilaș, AȘM

Claudia Șerșun,
Ministerul Culturii

Mariana Cocieru, AȘM

Veta Ghimpu-Munteanu,
Teleradio-Moldova

Veronica Caraulan,
Direcția Cultură mun. Bălți

Gheorghe Nicolaescu,
Cabinetul metodic al
Ministerului Culturii

Tudor Grigoriță,
Secția Cultură Ialoveni

Cristian Șarban,
design, tehnoredactare

Editura „Notograf Prim” s.r.l.
Tipografia F.E.P. Grafema Libris s.r.l.

Sumar

SVETLANA CATAN

Grigore Vireu — poetul ce va trăi veșnic.....1

ANA PRODAN

„Basmе crengiene — farmec și haz”1

ACULINA POPA

Eternitatea din lucrările lui Sveatoslav Zacon2

IULIA MATEI

Vers, culoare și muzică2

VIORICA CĂLĂRAȘ

Ne învățăm a trăi prin natură cu Eugenia Moldovanu3

VALERIU ȚURCAN

„Arborele Botgros” devine tot mai viguros4

dr. hab. VICTOR GHILAȘ

Doina în contemporaneitate.....7

ALA ȘENDREA

„Codrencele” — mesaj de pace.....8

LUDMILA CERGUȚĂ

Biografia monumentală — ghid în lumea întâmplărilor9

M. GRIGORAȘENCO

„Muzica purifică sufletele de praful vieții cotidiene”11

TAMARA BOBOC-COȘCIUG

„Divinitate”12

PAVEL POPA

Dansul popular — limbaj și expresie coregrafică13

ECATERINA STOG

O sărbătoare scumpă sufletului.....15

ION DOMENCO

... Doar cântecul de-a pururi viu16

A plecat pe căile celeste, spre steaua amintirilor de veci, în unda tandră a unui cântec nostalgic de vioară,

MAESTRUL DUMITRU CĂLDARE

Născut în 1923, provenit dintr-o familie de lăutari, a moștenit mânuirea arcușului și dragostea pentru vioară până în ultimul ceas al vieții. Lăutar de referință, violonist excelent, veritabil profesionist, pedagog, autor de lucrări și prelucrări muzicale, păstrător al unui valoros repertoriu de melodii populare, înzestrat cu sensibilitate și alese calități interpretative Dumitru Căldare a fost mesagerul nostru în lumea muzicii naționale instrumentale.

În 1970 lăutarul Dumitru Căldare crează la Bălți formația de muzică populară „Barbu Lăutaru” de la palatul municipal de cultură. Evoluând la diferite concursuri, festivaluri republicane și internaționale, maestrul s-a învrednicit de diplome, mențiuni și premii, care au sporit în lume prestigiul muzicii lăutărești din zona Bălțiului. Grație baghetei dumisale s-au lansat numeroși tineri și faimoși instrumentiști. La cele 92 de primăveri artistul avea sufletul luminos și purta în inimă ritmul unei romanțe nostalgice, care s-a curmat în ziua de 22 aprilie.

Secția cultură a primăriei municipiului Bălți exprimă sincere condoleanțe familiei îndurerate în aceste triste momente de pierdere a omului drag.

Pentru lumea muzicii naționale dispariția lăutarului Dumitru Căldare este irecuperabilă. Trecerea maestrului la cele veșnice va lăsa un gol greu de completat în cultura noastră.

Fie-i amintirea veșnică.

LILIA ANDRIESCU

MEVV — un nou nume în showbizul autohton.....18

SVETLANA GUMENCO

În vizită la bibliotecă18

dr. hab. NICOLAE BĂIEȘU

Scritorul Ion Diordiev inspirat din folclor.....19

NICOLAE DOBROGEANU

Folcloristul bucovinean Grigore Bostan20

MARIANA COCIERU

Dimensiuni diacronice ale mitologiei autohtone
în studiile științifice ale lui Victor Cirmpei21

MARIANA NIȚĂ

Simpozionul Dansul popular — expresie a spiritului românesc24

✿ SVETLANA CATAN, c. Boșcana, r. Criuleni

Grigore Vieru — poetul ce va trăi veșnic

Activitatea în cadrul bibliotecii publice din com. Boșcana l-a avut drept pilon principal pe Grigore Vieru – poetul cetății graiului nostru. La începutul activității un grup de participanți au spus gânduri ce aparțin lui Grigore Vieru spre exemplu: „deși

pământul se învâрте mereu m-am născut acasă”, „plec zilnic la câștig la minele de aur ale graiului meu”, „omul fără casă merge ușor la război, dar se și predă la fel” etc. Elevele claselor a IV-a au fost în centrul atenției cu versuri deosebite: Iacub Ana și Scripnic Iulia – „Copi-

lărie”, Morari Maria – „Mie dor de tine mamă”, Tricolici Valeria – „Scrisoare din Basarabia”, Jorja Dumitrița – „Casa părintească”, Leșanu Irina – „Legământ”. Apoi, a urmat o mică victorină despre viața și activitatea poetului, unde elevii au adresat întrebări unii altora dar au avut și răspunsuri corecte, pline de detalii comentate frumos. Finalul unei activități întotdeauna trebuie să încununeze opera de aceea am ales să se cante despre mamă, patrie, dragoste interpretate de cei mai îndrăgiți cântăreți ai neamului: Doina și Ion Aldea-Teodorovici, Anastasia Lazariuc, Fuego etc. Cântecurile, „Pentru limbă”, „Ți-am adus un măr” au adus emoții deosebite spectatorilor. La final elevii mai talentați sau ales cu diplome. Cei prezenți la sărbătoare au menționat faptul că sunt extrem de fructuoase activitățile în parteneriat cu școala și grădinița. Așteptăm o nouă colaborare cu profesori, educatori, elevi și săteni dornici să vadă generația în creștere cu preocupări culturale.

✿ ANA PRODAN, BP filiala copii „G. Coșbuc”, or. Râșcani

„Basmе crengiene – farmec și haz”

Probabil, așa a vrut natura ca la început de mărțișor să se nască Nică al lui Ștefan a Petrei, pe care astăzi îl considerăm cel mai mare povestitor al neamului românesc. Numele lui Ion Creangă vorbește despre basmele, care ne îndulcesc copilăria, iar cei mari își amintesc de ele cu multă dragoste.

În legătură cu acest eveniment, biblioteca publică filiala copii „G. Coșbuc” or. Râșcani împreună cu elevii cl. a IV-a „A” și dna Gâncu Ludmila, profesoară la gimnaziul „Gh. Râșcanu” au pregătit o șezătoare literar muzicală cu genericul „Basmе crengiene-farmec și haz”. Într-un decor tradițional țărănesc, micii actori au îmbrăcat cu drag straiele portului popular românesc și, în grai dulce moldovenesc, au readus în fața auditoriului năstrușnicele întâmplări din „Amintiri din copilărie”, fragmente din poveștile „Soacra cu trei nurori” etc. Copiii au interpretat cântece de

glumă, atunci când lumea glumește, se nvesește și lucru sporește. Oaspetele șezătorii a fost Păcală cu torba sa plină cu ghicitori, glume, frământări de limbă, proverbe și expresii populare.

Dacă marele povestitor rememora, în „Amintiri din copilărie” frumusețea șezătorilor de la Humulești, elevii au reînviat această tradiție.

Multe seri vom mai sta la sfat cu bunicul din Humulești. Din operele

sale nemuritoare am învățat să fim puternici, descurcăreți, buni șugubeți, harnici și înțelepți.

Organizând șezătorile tematice, încercăm a prelungi tinerețea spirituală a tradițiilor noastre.

Eternitatea din lucrările lui Sveatoslav Zacon

În prima zi a lui martie, locuitorii și oaspeții or. Rezina au participat la un eveniment inedit - inaugurarea expoziției „Eternitate” a pictorului Sveatoslav Zacon. Ideea a venit de la autor și directorul Școlii de arte plastice pentru copii (ȘAPC) din Rezina, dl Efim Popa, bucurându-se de toată susținerea din partea Secției culturale și a conducerii raionului.

La deschidere, dna Angela Racu, șeful Secției culturale, a realizat o scurtă prezentare a evenimentului și a autorului vernisajului.

Dna Eleonora Graur, președintele raionului a menționat: „În această pri-

mă zi de martie dăm start unei suite de acțiuni culturale printr-un eveniment nu doar plăcut, ci inedit pentru noi - o expoziție de pictură. Ne mândrim cu acest fapt și asigurăm că vom oferi toată susținerea pentru astfel de manifestări, pentru că orice lucru nou și important trebuie susținut, promovat. Într-un ceas bun și succese pentru toate talentele”.

Dl Efim Popa, a caracterizat lucrările pictorului, ajutând astfel ca asistența să înțeleagă mai profund creația lui Sveatoslav Zacon: „O poezie în ramă - așa aș numi pictura dlui Sveatoslav Zacon. Deși nu prea impunătoare ca format,

lucrările artistului emană multă lumină și căldură. Din fiecare cadru ne urmăresc amintirile copilăriei noastre. Acele căsuțe mici de la țară, la ferestrele cărora ne colindam bunicii, acele drumuri întortocheate, hoinărite de noi împreună cu puștii din mahala, acele dealuri care de secole străjuiesc satele noastre... Lucrările vernisate denotă că dumnealui este un artist bine format, care pe lângă o pregătire profesională bună, mai dispune și de o dragoste enormă de muncă. Posedă de minune atât tehnica picturii în ulei, cât și a acuarelei. Majoritatea lucrărilor sunt pictate din natură, dar nu sunt o copie oarbă a acesteia. Imaginea, trecută prin viziunea artistică a autorului, este adusă în fața vizitatorului ca o exteriorizare a trăirilor lui interioare, a gândurilor care îi răscolesc sufletul la cel moment...”

Sveatoslav Zacon a mulțumit mult celor care au contribuit la vernisarea expoziției și vizitatorilor, îndemnându-i „să vă simțiți bine și să găsiți în lucrări ceva ce v-ar atinge struna sufletului”.

Pe final, dna Angela Racu a mai spus că „vom fi foarte bucuroși dacă această expoziție va fi urmată de o alta, așa, încât sală destinată expozițiilor și dotată deja cu multe dintre cele necesare pentru acest fapt, să nu rămână pustie nici pentru o zi, atât la capitolul exponate, cât și la cel al vizitatorilor”.

Vers, culoare și muzică

✿ IULIA MATEI,

Școala de arte Ialoveni, gr. did. II

Muzica și artele plastice sunt cele mai eficiente mijloace de educație spirituală a copiilor. Muzica devine pentru ei o stare de suflet, ea sună în interiorul lor, ea există odata cu ei, îi reface, modelează, îi înobilează. Contactul copiilor cu arta nu-i lasă indiferenți, îi provoacă să cunoască, să învețe, să aplice cele însușite în diferite activități, în așa mod să se manifeste devenind mai liberi în dezvăluirile lor emotive și mai sinceri.

Activând de mai mulți ani în Școala de arte din Ialoveni, clasa de acordeon, elevii din clasa mea participă la diferite manifestații de unde se întorc cu

premier și mențiuni – momente ce mult îi încurajează și îi obligă să muncească.

Anul 2015 este consacrat poetului Grigore Vieru și cântăreței de operă Maria Bieșu, recunoscută ca cea mai bună „Cio-cio-san” din lume – eveniment ce ne-a motivat pentru a organiza proiectul educațional „Vers și culoare”. Împreună cu alți profesori de la diferite catedre: Nina Popescu – arte plastice, Daniela Bodorin – canto și de la catedra acordeon am unit aceste arte într-o expoziție –concert intitulată „Vers și culoare”.

Elevii catedrei arte plastice au dezvăluit poezia lui Grigore Vieru în lucrările sale, au recitat poezii, conținutul cărora a fost desenat. Între prezentările elevilor au răsunat creații muzicale interpretate de către elevii celorlalte 2 catedre, au intonat cântece pe versurile marelui poet și piese populare instrumentale.

Gazda expoziției concert a fost casa raională de cultură Ialoveni. Cu mesaje de încurajare și susținere a venit dna Balan Vera, directoarea liceului „Petre Ștefănuță”, ne-au bucurat cu prezența

profesori și elevi de la diferite licee.

Și cu această ocazie adresăm mulțumiri dlui Tudor Grigoriță și specialistului principal Luminița Pușcaș - Secția cultura Ialoveni pentru sprijinul acordat la desfășurarea expoziției, diplome și cadouri, colectivului bibliotecii pentru copii „Spiridon Vangheli” și nu în ultimul rând directorului casei de cultura dlui Postică A., care ne primește cu plăcere și ne ajută.

Pe viitor, intenționăm să promovăm și mai activ patrimoniul cultural material și imaterial.

Ne învățăm a trăi prin natură cu Eugenia Moldovanu

Pentru Pinacoteca „Antioh Cantemir” din mun. Bălți este una a împlinirilor și realizărilor cu tendințe și nuanțe tradiționale.

În Ziua Planetei și a Mediului instituția a găzduit un master-class, cu genericul: „Ne învățăm a trăi viața prin natură”, organizat și monitorizat de meșterita populară – Eugenia Moldovanu. Dna Moldovanu este un ateu al paielor, fiind membră a Uniunii Meșteșugarilor din Moldova, al Academiei Artelor Tradiționale din România și conducătorul Studioului „Tezaur” de la Centrul de cultură și tineret din mun. Bălți.

Născută la 4 iunie 1958 în satul Ustia, r. Glodeni, a deprins meșteșugăritul în paie de la bunica sa, încă de la 10-12 ani. A început să-și facă din acesta o meserie abia în 1997, când a venit cu traiul la Bălți, aici cunoscând, cu adevărat, tainele și misterul paielor. În ziua de miercuri, care conform Mitologiei, este printre zilele benefice și faste, dna Eugenia a adunat la masa de lucru a tăcerii tineri cu vârste diferite, de la 12 la 50 de ani, care au rămas surprinși de măiestria și abilitatea de a cunoaște destinul paiului. Timp de mai mult de o oră meșterita a confecționat, cu acești tineri, clopoței, îngeri... - Simboluri divine ale Paștelui, întregind astfel și expoziția de ouă încondeiate, pălării, coșulețe, la care au participat și discipolii doamnei: Angela Baraga și Raisa Grosu, profesoare în instituțiile școlare din Bălți.

Cunoscută la Bălți prin dăruirea de sine, numele meșteritei are ecou și la

Chișinău, Călărași, dar și dincolo de Prut: la Iași, Botoșani, Piatra-Neamț, Sibiu... Doamna Moldovanu a adunat în palmaresul său peste 200 de diplome de excelență și merit. Conștientizând că nimeni nu este veșnic, dar tradiția și meșteșugul popular trebuie păstrat, dumneai instruieste la Centrul de cultură și tineret 15 copii, iar vocația și dragostea de tot ce este național o transmite nepoțicăi. În timpul prea puțin liber face întâlniri cu elevii de la instituțiile școlare, preșcolare, cu care vorbește despre împlinirea și satisfacția de a cunoaște neamul și de a-i păstra obiceiurile, confecționând cu aceștia un element indispensabil vieții – clopotul sau îngerul păzitor. Astfel putem fi mândri că și la Bălți Tradiția... confecționează aripi pentru zbor în eternitate.

Cu dragoste de tot ce este frumos, Viorica Călăraș

„Arborele Botgros” devine tot mai viguros

Acum patru ani și jumătate, printr-un Decret prezidențial, din 3 decembrie 2010, conducătorul și dirijorul Orchestrei de muzică populară „Andrieș” de la casa de cultură din Hâncești, Vasile Botgros, a fost distins cu titlul onorific „Maestru în Artă”, în semn de înaltă apreciere și prețuire a meritelor și succeselor în îndelungata (de patru decenii), pasionata, cu dăruire de sine, de aici și prodigioasa activitate pe ogorul atât de fertil al artei muzicale, al creației. Activitate de selectare, prelucrare, valorificare, prin repunerea în circuit, adică de promovare și propagare, inclusiv în străinătățile mai apropiate și mai îndepărtate ale melosului popular de autentică și certă valoare artistică din inestimabila comoară spirituală a neamului.

Aceasta, dar și spiritul de iscusit organizator și conducător, talentul, măiestria interpretativă de invidiat i-au adus și numeroase diplome, trofee, mesaje, premii și alte mențiuni din partea autorităților locale, Ministerului Culturii și subdiviziunilor acestuia, din partea organizatorilor și juriilor diverselor festivaluri, concursuri, altor manifestări culturale-artistice raionale, zonale, republicane (naționale) și internaționale.

Dar cea mai scumpă decorație, spune maestrul Vasile Botgros, stă dintotdeauna în dragostea, fidelitatea miilor și miilor de admiratori, în aplauzele, cuvintele de recunoștință și încurajare ale lor. Nimic nu valorează mai mult decât căldura zâmbetelor, licările de bucurie din ochii spectatorilor, bătăile în unison ale inimilor generate de armonia, de contactul profund emoționant „scena – sala”, lucru care onorează, dar și obligă la multe. În fața publicu-

lui ascultător și privitor se simte permanent îndatorat. Poartă cu pietate memoria părinților care i-au dat viață, i-au deschis primele pagini ale enciclopediei lumii mari. Pentru ceea ce a ajuns le este recunoscător celor ai casei, colegilor de breaslă, unii dintre care i-au devenit prieteni de o viață, fiindu-i alături la bine și la greu, au crezut în forțele, capacitățile de muncă, în talentul său. Dar să le luăm pe toate de la un capăt.

Chiar dacă îl cunosc de peste patru decenii, la creionarea carierei sale profesionale m-au secundat Andrei Solomon, veteran al activității artistice, meșter neîntrecut în confecționarea și mânuirea fluierelor și naiurilor, Ion Tulbu, șeful Direcției cultură și turism Hâncești, Valeriu Vlas, direc-

torul casei raionale de cultură din Hâncești, alți parteneri de scenă.

... Așa deci, vine de prin părțile cahulene zise vatră a hoarelor, faimă preluată, păstrată și transmisă cu demnitate din generație în generație. Ca și faima de vatră a oamenilor cu credință și închinare la cele sfinte, cu ascultare de Dumnezeu, cu iubire și milă de aproapele. Cu rădăcini adânci și viguroase în glia strămoșească, frumoși la chip și în fapte, harnici, plini de voce bună și energie. Firi deschise și sociabile, localnicii s-au impus și prin nobilul lor sentiment de dragoste de plaiul străbun, de neam, de istoria și cultura lui.

Pe aceste meleaguri dăruite cu talente, în familia numeroasă și prietenoasă Botgros din Bădicul Moldovenesc cei opt frați și surori au trecut, rând pe rând și toți împreună, universitatea celor șapte ani de acasă și școala artei de a omeni. Părinții, Dumitru și Eugenia, oameni simpli de la țară, se călăuzeau de vechea, de când lumea, și mereu actuala înțelepciune populară, că modelarea și formarea personalității, pregătirea ei pentru viață încep din fașă, că nu există investiții mai bune decât cele făcute în sufețele copiilor, în talentul lor, cum nu există nimic ce nu poate fi depășit prin muncă. Prin multă muncă, prin responsabilitate în tot ce faci.

De mici, copiii au însușit deprinderi și abilități necesare în viața de toate zilele, au luat lecții de modestie, stimă și respect, de

bunătate și ajutor reciproc în relațiile cu semenii, de creare și ocrotire a confortului sufletesc și a echilibrului moral în căminul familial, de armonizare a intereselor comune și individuale.

Vasile BOTGROS

Fără prea multă carte, dar cu har înăscut de educator, mama Eugenia, suflet ca pâinea cea caldă și harnică foc, și-a inițiat fiicele - Eufrosinia, Sofia (plecate prematur la Domnul), Parascovia, Georgeta și Natalia în ale menajului, buneii găzduiri și gospodării.

Pe linie paternă, în familie trona muzica, ia aflându-se în capul mesei. Lăutar prin vocație, cunoscător fin al ritualurilor, datinelor, obiceiurilor din partea locului și al folclorului muzical legat de ele, Dumitru Botgros creea în jurul său o adevărată atmosferă de basm, de vrajă. Petrecerile la care cânta scripca lui erau ca niște spectacole artistice, atrăgând lumea cu mic cu mare, devenind un fel de carte de vizită pentru satul de baștină, pentru întreaga regiune. Alături de taică-lor intrau în lumea muzicii și fiii - Vasile, Nicolae și Gheorghe. De aici a pornit cariera artistică a lor, astfel au luat naștere fenomenul și pleiada de muzicanți Botgros, ajunsă deja la generația a patra. Cine, să zicem, nu-l cunoaște pe Artistul Poporului Nicolae, „Lăutarii” căruia sunt apreciați drept cea mai bună orchestră de muzică populară din spațiul românesc! Numele acestui poet al notelor, rege al viorii a răsunat pe scenele prestigioase până și ale celor mai îndepărtate colțuri ale lumii! Viorist e și mezinul, Gheorghe, cântă în orchestra „Dumitru Botgros” de la baștină. Și, dacă a venit vorba, vom spune că sora lor, Natalia, are o voce extrem de plăcută care nu o dată, a încântat auzul celor împătimiti de melosul autohton.

... Lecțiile de acasă, cele de la Școala de muzică (clasa Trompetă) din Cahul, experiență și profesionalismul acumulat, pic cu pic, la manifestările școlare, sătești ș.a.m.d., i-au fost lui Vasile de real folos când, la începutul anilor 70 ai secolului trecut, s-a statornicit cu traiul și cu lucrul în comuna Sărata-Galbenă - una dintre cele mai prospere, sub aspect economic, social și cultural, localități nu numai în raionul Kotovski de pe vremuri (Hâncești de astăzi), ci și în toată republica, fiind cunoscută până și peste hotarele ei. Aici preia conducerea Orchestrei de muzică populară „Arcușul” - activitate, căreia i se dedă totalmente, aceasta cerându-i-o bunul renume de care formația se bucura la public chiar de la creare, în mijlocul anilor 60.

Mai mult, împrejurările au fost de așa natură, că a trebuit să abandoneze trompeta și „să ia la braț” acordeonul, i-a reușit.

În colectiv a întâlnit firi împătimate, ca și el, de muzică, așa că în scurt timp orchestra cucerește onorificul titlu „popular” (model, cum zicem azi). Alături i-au fost Martin Vaisman, Grigore Solomon (să le fie luminoasă amintirea), Andrei Solomon, Ion Tulbu, Vasile Eșanu, Gheorghe Țabor, Nicu Bot, Vasile Țabor, cărora le poartă tot respectul. Împreună au confirmat titlul onorific, ori de câte ori le-o cerea regulamentul. Împreună au concertat pe scene în Ucraina, Țările Baltice, Rusia ș.a. Și tot împreună au susținut poate cel mai serios examen în activitatea lor. A fost la sfârșitul anilor 80 când „Arcușul”, în componența delegației R.S.S. Moldovenești s-a învrednicit să prezinte cultura popoarelor Uniunii Sovietice în Nepal și India. Eveniment, orice s-ar spune acum, de o mare onoare, dar și de o nu mai mică răspundere de care artiștii amatori din Sărata Galbenă s-au achitat cu mult succes.

...Mai multe ore de călătorie cu trenul până la Moscova, apoi cu avionul spre capitala Indiei - Delhi, iar de aici până la Kathmandu - cetatea de reședință a Nepalului și iată-i pe moldoveni într-o realitate absolut deosebită de cea de unde au venit; lume unde se simțea respirația uneia dintre cele mai timpurii civilizații.

Altele erau istoria, orânduirea de stat, rasa, religia, modul de viață, lumea, cultura, portul, ritualurile. Altul parcă era și mediul: soarele și stelele, trilul păsărilor, susurul izvoarelor, foșnetul frunzișului ș.a. Localnicii, în majoritatea lor, nici nu bănuiau că undeva există Moldova noastră - „acel strugure de poamă care stă pe harta Uniunii”. S-au găsit totuși puncte de tangență: marea dragoste și respectul profund pentru tot ce este legat de spiritul unui sau altui popor, de neam, de patrimoniu. S-a găsit, până la urmă și limba de comunicare! Limba universală a artei în stare să mângâie auzul, să vrăjească privirile, dar și să exprime sentimentele și aspirațiile omului, bucuriile și necazurile, să-i descopere lumea lăuntrică, să pună în lumină întregul colorit pitoresc al creației populare. Fapt, pe care „Arcușul” l-a dovedit cu brio: concertele lor au fost ca niște splendide parade ale bijuteriilor din tezaurul muzical, coregrafic, vestimentar al plaiului mioritic.

Piese orchestrale, cântecele, bătutele, mărunțelele, alte creații ale solilor noștri făceau să vibreze sălile, ridicau în picioare auditorii imense, spectatorii exprimându-și încântarea prin ropote de aplauze, aclamații, prin înmânarea tradiționalelor ghirlande. Era amuzant să privești cum unii încercau „să-și potrivească” piciorul la tactul dansurilor noastre. Pretutindeni a domnit o atmosferă de vis, nu alta!

Gazdele și organizatorii turneului au apreciat după merit responsabilitatea extraordinară și măiestria interpretativă a artiștilor, prelungindu-le termenul de aflare în Nepal și India. Timp în care au văzut lucruri despre care nu știau decât din filmele indiene atât de populare pe atunci. Să ne amintim măcar de „Vagabondul”, „Domnul 420” cu îndrăgiiții Raj Kapoor și Narghis.

Băieții și fetele noastre au înțeles ce înseamnă megapolisele - orașe, ca Bombay, Madras, Calcutta (porturi la Oceanul Indian) cu populație de milioane de locuitori, cu zgârâie-nori (clădiri cu câteva zeci de etaje), cu hoteluri de 5 stele (de lux), în care au fost cazați, cu pături sociale putrede de bogăție și sărace lipite pământului. S-au minunat văzând vaci plimbându-se nestingherit în plină stradă, fachiri (îmblânzitori de șerpi) și câte mai câte altele. Iar la întoarcerea acasă au fost menționați cu o Diplomă de excelență de către conducerea supremă de partid, de stat, de sindicat și de tineret a Uniunii Sovietice.

Pentru întreaga activitate la Sărata Galbenă Vasile Botgros a primit onorificul titlu de Cetățean de Onoare al comunei... Iar între aceste mențiuni au fost și 3 ani (2002-2005) de muncă, la negru, în Portugalia. Revenind la baștină, preia conducerea orchestrei de muzică populară „Andrieș” de la casa de cultură din Hâncești, funcție pe care o exercită cu succes. Colectivul participă la manifestările cultural-artistice or-

ganizate în cadrul raionului – concursuri, festivaluri ale cântecului pascal, patriotic, ale obiceiurilor și datinelor de iarnă, la evenimente consacrate sărbătorilor de stat, profesionale, la omagierea și comemorarea colegilor de breaslă, inclusiv în alte unități administrativ - teritoriale, purtând cu cinste titlul de colectiv Model, completând „bagajul” cu noi distincții. Împreună cu partenerii și colegii săi de scenă Ion Mocanu, Gheorghe Țabur, Veronica Țugui, Larisa Vlas, Ion Tulbu ș.a.

O pagină aparte în biografia activității artistice a „Andrieș”-ului o constituie aducerea acasă, în satul Nemțeni, raionul Hâncești, a celei care a fost, este și va rămâne Angela Păduraru (6 iunie 1938-26 iulie 1995). Prin desfășurarea, la fiecare doi ani, la baștina ei a Festivalului concurs „Cântecul – bucuria vieții mele”. Organizată de Primăria localității, Consiliul raional, Direcția cultură și turism a acestuia și casa raională de cultură din Hâncești, manifestarea spirituală de amploare a devenit, chiar de la prima ediție (a. 2007) un profund și plin de pietate elogiu și omagiu privighetorii de pe malurile Prutului, participanții aducând în scenă bijuterii din repertoriul Artistei Emerite din Republica Moldova, care constituie spiritualitatea zestrei neamului, individualitatea și originalitatea interpretei, profunzimea sincerității careia a mișcat atâta lume.

După tradiție, concursul începe cu un serviciu divin de pomenire a regretatei, cu vizitarea Muzeului și depunerea de flori la bustul celei a cărei voce a răsunat pe scenele din republică și de peste hotarele ei (inclusiv ca solistă a Capelei Corale Academice „Doina”, a Orchestrei de muzică populară „Folclor” ș.a.).

...Mihai Ciobanu (apropro, originar din s. Bujor, de la o azvârlitură de băț de leagănul Angelei Păduraru), Nina Ermurachi, Petre Neamțu, Ioan Paulencu, Iustina Scarlat... Sunt doar câteva notorietăți ale culturii și artei autohtone, care, împreună cu alți specialiști de la Ministerul Culturii și instituțiile de resort, au jurizat, la timpul lor, aceste competiții de talente și de fiecare dată le-au calificat drept spectacole de un artistism de cea mai înaltă probă, care, de la primul până la ultimul acord, au ținut lumea cu sufletul la gură.

Reușită a conlucrării rodnice și a conjugării eforturilor orchestrei sub bagheta lui Vasile Botgros și ale Larisei Vlas, specialist superior la Direcția raională cultură și turism, care pe ultima sută de metri de pregătire pentru finală, dar și în timpul evoluării, au fost și tată și mamă pentru fiecare concurent indiferent de localitatea de unde vine.

Mariana Cocieru (comuna Bozieni) și Lilia Păduraru (s. Nemțeni) din raionul Hâncești, Anișoara Prisăcaru (or. Cimișlia), Mihai Gavril (s. Borogani din raionul Leova), precum și toți ceilalți circa 60 de candidați la lauri (la 4 ediții), plăcut surprinși de propria prestație și indiferent de locul ocupat, deveniți, cum se spune, vedete, le-au rămas recunoscători noilor lor profesori și îndrumători de la care au luat lecții de ținută scenică (elegantă, mișcări, gesturi), de tehnică a interpretării (deschiderea, în toată plinătatea a subtilităților mesajului transmis), de expresivitate, articulare corectă a sunete-

lor ș.a.. Mai mulți interpreți dar și publicul au luat și lecții de dragoste pentru lumea sublimului cu denumirea „patrimoniul spiritual și cultural al neamului”, de dragoste pentru valorificarea, păstrarea și promovarea lui.

Repetițiile ținute de specialiști se transformau, de fiecare dată, într-un veridic proces de creație. Cât înseamnă măcar și aceleași lecții de pietate, de duioase și mișcătoare, până la lacrimi, scumpe și senine aduceri aminte despre Angela Păduraru, cea „Cu suflet sincer până la imposibil”.

Maestrul Vasile Botgros are în vastul său repertoriu muzică de diferite genuri (de dansat, de cântat, de ascultat, de ritualuri ș.a.), pentru toate ocaziile, pentru toate vârstele și gusturile, fără a împărți publicul în cel, să zicem, de elită și cel de la „coarnele plugului”. Are orchestrări, aranjamente, creații ce-i poartă autograful, are înregistrat un CD cu interpreta Larisa Vlas. Lucrări scrise cu inima și cu sufletul...

- Dar în niciun caz la comanda cuiva! - spune Ion Tulbu, șeful Direcției cultură și turism Hâncești, țambalagiu de profesie, cunoscut prin evaluări atît cu „Arcușul”, cît și cu „Andrieș”.
- Creațiile lui nu sunt altceva decât ecouri ale emoționantelor aduceri aminte despre părinți, despre căldura căminului familial, despre locurile unde și-a petrecut copilăria, adolescența. Fie nerăsfățate, nelipsite de griji, dar pline de farmec. „A da viață” acestor sentimente, acestor trăiri este pentru muzicianul Vasile Botgros nu un moft. O necesitate vitală este! Drept „materie primă” servesc și unele melodii lăutărești cântate cândva cu tata și cu frații săi, ori auzite undeva.

Când glasul intern îi șoptește: „Zi-i, omule, că ai să reușești”, ia acordeonul și, dând frâu liber inspirației și fanteziei, poartă neobosit degetele pe clape căutând pe îndelete nota, acordul, fraza muzicală care merită să ajungă pe portativ, iar de acolo și în publicul larg. E lungă și anevoioasă calea spre aceasta, dar mare e și satisfacția de la visul împlinit. Cu atât mai mult că unele lucrări de ale sale au ajuns și la „Lăutarii” fratelui său Nicolae.

Și mi-a venit o idee. Anume o idee, nu o comandă, cu atât mai mult, nu un ordin. De ce lăutarul Vasile Botgros n-ar încerca să zămislească o piesă pe motivele cântecelor din repertoriul Angelei Păduraru și să o lanseze la ediția jubiliară, a V-a, a Festivalului – concurs în memoria cântăreței, de la plecarea careia la cele veșnice se vor împlini, în iulie, 20 de ani.

Ba și el, muzicianul, va face, în ultima zi a lui septembrie, 65 de ani.

Succese, maestre!

Valeriu Țurcan.
or. Hâncești

P.S. Familia Vasile și Nina Botgros are trei copii: două fiice și un fiu – Nicolae. E muzician, e cu „Lăutarii”. Nepotul Cristii studiază vioara, la „Ciprian Porumbescu”. Aceștia le-au adus 2 nepoți și 5 nepoate. Bucuria cea mare a tuturor este strănepoțica, Evelina.

✿ Dr. hab. VICTOR GHILAȘ

Moldova, Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală.

Din punct de vedere al structurii, lucrarea conține un *Cuvânt introductiv* (p.5-8), comunicările de la simpozionul științific (p.15-34), un material bazat pe interviu (p.35-38), un glosar al termenilor de specialitate (p.98-105). La acestea se adaugă *Lista și Geografia participanților* la ediția a III-a, 2014 a *Festivalului Doinei* (p.11-13), *Corpusul de melodii* (p.39-97), *Bibliografie selectivă* (p.106-110), versiunea franceză a *Textului deciziei UNESCO privind includerea Doinei românești în Lista Patrimoniului Cultural intangibil al umanității* (p.111-112), alte materiale complementare, precum și CD-ul audio atașat volumului.

Cuvântul introductiv, semnat de prof.univ. Constantin Rusnac în cheie eseistică, relevă celor interesați fenomenul doinei și valoarea estetică a acesteia, prin care individul uman își cântă dorurile, suferințele, tristețile, aspirațiile etc. Autorul vede în *Festivalul Doinei* „un reușit catalizator ce stimulează palpabil revenirea acasă a doinei” (p.8), îndemnând, totodată, la valorificarea valențelor acestei specii muzicale reprezentative a genului liric.

Focusul analitic al lucrării, asupra căreia vom insista în continuare, este concentrat în jurul celor trei articole științifice prezentate la simpozion, al cărui generic coincide cu titlul cărții.

Primul studiu, scris de dr., conf.univ. Diana Bunea, este

Doina în contemporaneitate

(*Doina: Identitate, destin, valorificare*. Chișinău: Notograf Prim, 2014, 128 pag., 21 de transcrieri muzicale, CD cu 22 de înregistrări audio)

Cartea de apariție recentă, intitulată „Doina: Identitate, destin, valorificare”, este a treia la număr, care sintetizează rezultatele *Festivalului Doinei* din anul 2014, inițiat acum trei ani. Ca și precedentele, cartea apare sub egida Instituției Publice Naționale a Audiovizualului Compania „Teleradio-Moldova”. Chiar dacă pe anumite segmente se intersectează cu celelalte ediții, fapt ce nu este un dezavantaj, ci mai degrabă manifestă continuitate, aceasta din urmă cumulează și sistematizează incluziv principalele componente ale evenimentului cultural-științific menționat anterior: partea organizatorică, științifică și cea artistică – toate colocate la obiectivele specifice ale actului cultural preconizat. Alături de instituția tutelară, la organizarea și desfășurarea festivalului au fost antrenate și alte instituții din țară, printre care menționăm Ministerul Culturii al Republicii Moldova, Academia de Științe a Moldovei, Centrul Național de Conservare și Promovare a Patrimoniului Cultural Imaterial, Comisia Națională a Republicii Moldova pentru UNESCO, Uniunea Muzicienilor din

axat pe descrierea de ansamblu a *Doinei în Arhiva de folclor a Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice*, care include melodii înregistrate în anii '60 ai secolului trecut în „spațiul Republicii Moldova, nordul Bucovinei și sudul Basarabiei” (p.16). Autoarea subliniază că „doina la noi, așa cum se prezintă în colecția arhivei, poate fi apreciată mai degrabă ca și *doină-cântec, doină-romanță, doină-baladă*” (p.17). În acest context, este propus un tabel ce inserează elementele de similitudine și de diferență dintre melodiile de doină și cântecul propriu-zis la nivel muzical, poetic, stilistic, formal, interpretativ ș.a. De asemenea, se încearcă o departajare între doină, categorisită de autoare impropriu drept gen (în loc de specie a genului liric), și stilul doinit. Nu în ultimul rând, semnatară scoate în relief cântarea doinită, prin care se exteriorizează, prin imagini și expresii sugestive, diverse și specifice stări ale spiritului.

Un aspect de sinteză îl are studiul intitulat *Particularități lexicale și fonetice ale dialectului dacoromân și raportul dintre limba literară și graiurile populare în repertoriul Festivalului Doinei*, semnat de dr. Tudor Colac. Analizând repertoriul participanților la cele trei ediții ale *Festivalului Doinei* și la *Festivalul-concurs național al interpreților cântecului folcloric „Maria*

Drăgan”, autorul pune în evidență unele trăsături caracteristice ale graiurilor locale raportate la normele expresiei lingvistice căr-turărești. Articolul încearcă să ilustreze felul în care actanții celor două acțiuni culturale la nivel practic articulează textele poetice cântate. Confruntând realitatea observată direct la interpretii de folclor, autorul opinează că grupurile de graiuri din Republica Moldova, din regiunile Cernăuți și Odesa au trăsături „comune cu cele din Moldova din dreapta Prutului (...)” (p.24).

Studiul subsemnatului, *Repere documentare scrise despre doină, este concentrat pe atestările referitoare la doină, consem-nate atât în izvoarele autohtone (cronici, codice, lucrări literare, colecții de melodii ș.a.) cât și în sursele din străinătate – date extrase din mărturiile călătorilor, misionarilor, trubadurilor, pre-oșilor, diplomaților etc., aflați în trecere sau stabiliți cu traiul în Țările Române. Probele oferite prezintă cronologia informațiilor, atestate și confirmate documentar, identifică vechimea doinei cu nuanțarea laturii ei estetice, a funcționalității și continuității în spațiul cultural românesc, relatate prin prisma acestor scrieri.*

O schiță a portretului de creație a două interprete de sea-mă ale folclorului de pe Valea Țibleșului (com. Agrieș, Bis-trița-Năsăud, România), Lenuța și Teodora Purja – invitate speciale la *Festivalul Doinei*, ediția a III-a, încearcă să contureze Nina Jovmir în materialul *Horitoare autentice la Festivalul Doinei*. Pentru reliefarea portretului, autoarea inițiază un di-alog în formă de interviu cu interpretele, deținătoare ale unui

vast și divers repertoriu de horea în grumaz, cântecul care exprimă dorul, jalea, singurătatea, siferința, înstrăinarea etc. specific Țării Lăpușului.

Corpusul de melodii conține 21 de piese interpretate de concurenții care au promovat etapa a II-a de preselecție a *Festivalului Doinei*. Autorul transcrierilor muzicale, Gheorghe Nicolaescu, întreprinde efortul de a reda grafic cât mai fidel textele muzicale și poetice, așa cum au fost ele prezentate de interpreți, cu respectarea, pe cât a fost posibil, a graiului local, a ornamenticii și sonorității specifice categoriilor doinite.

De o utilitate aparte se prezintă *Glosarul*, care se dorește a fi un instrument de lucru în vederea comprehensiunii ter-minologiei uzuale de specialitate, aflată atât în circuitul acade-mic cât și în cel regional, însoțită de explicația cuvintelor sau sintagmelor acestea.

O reușită a ediției îl reprezintă CD-ul atașat volumului, care include 22 de înregistrări audio de la ediția a III-a a *Festivalului Doinei*, inclusiv recitalul Lenuței și Teodorei Purja.

În ansamblul său, lucrarea este un mijloc de informare cu valoare teoretică (fie și una modestă) și, nu în ultimul rând, de inițiere a interpreților de folclor în maniera de interpretare și receptarea mesajului cântecului de caracter lung, târăgănat. Totodată atât *Festivalul Doinei* cât și volumele apărute ulterio-rior vin să pună anumite accente privind veridicitatea și corec-titudinea comprehenderii acestei specii lirice muzicale.

„Codrencile” — mesaj de pace

ALA ȘENDREA

În data de 19 martie 2015, ansam-blul folcloric „Codrencile” din satul Bolohan, raionul Orhei, a prezentat un concert la Casa de creație a copiilor din orașul Kursk, Russia, la invitația pre-sedintelui diasporei moldovenești dna Cristina Kiseleva. Concertul a demarat

în cadrul primei ediții a Festivalului „Mărțișor”, organizat de diaspora mol-dovenilor. Organizarea acestui festival a avut drept scop familiarizarea locui-torilor orașului Kursk cu obiceiurile și tradițiile naționale moldovenești. Prin evoluarea sa, ansamblul folcloric „Co-

drencile” a transmis cu drag mesajul de pace din Republica Moldova conaționa-lilor care locuiesc departe de ea. Mem-brii ansamblului le mulțumesc organi-zatorilor pentru ocazia oferită.

✿ LUDMILA CERGUȚĂ, Secția Cultură Bălți

Biografia monumentală — ghid în lumea întâmplărilor

Istoria unei localități se scrie nu doar cu penița... Biografia monumentală rămâne a fi ghidul nostru în lumea întâmplărilor memorabile. Statuile și plăcile comemorative, muzeele și casele de raport, parcurile, vitraliile, mozaicul, bisericile... au incontestabilă și magnifică capacitate de a comunica cu oamenii, dacă omul este destul de sensibil și inteligent, desigur...

La Bălți, un orașel de la răscrucea drumurilor dintre Est și Vest, un orașel al cărui biografie este controversată ca însăși ipoteza numelui său: căci unii îl consideră o localitate în care „plouă de trei ori pe săptămână”, iar alții vehiculează ideea că analogic *Cernovți* (oraș negru), *Belți* cu aproape 600 de ani în urmă reprezenta... orașul alb într-o stepă mohorâtă. Să facem abstracție de veridicitate, rămânând a fi prinși metaforic în plasa închipuirilor personale. Au trecut anii, salvând realmente și adunând în analele monumentale ale municipiului Bălți la vreo 70 de mărturii culturale istorice, remarcabile din punct de vedere arhitectural, urbanistic sau al peisajului, monumente care atestă momente importante în dezvoltarea acestui spațiu. Le găsim în Registrul Monumentelor de Însemnătate Națională – 42 de monumente ocrotite de stat și în Registrul monumentelor de însemnătate locală – 24 la număr. Cred că dacă am vizita toate aceste reperi monumentale și am consulta pașapoartele lor, păstrate la Primăria Bălți, ne-am înrudi, într-un fel sentimental, cu istoria acestei urbe, al cărui plan general urbanistic a fost conceput, aidoma marilor orașe europene, în schema razelor stradale ce pornesc din centru – inima orașului, scăldată în lumină. Și pentru că în mai sărbătorim Ziua Muzeelor, iar la 22 mai – Ziua și Hramul orașului Bălți, Secția Cultură a Primăriei, te invită, stimate cititor, să petreci prin intermediul acestui articol un sfert de oră în orașul Bălți. Adevărat, orașul Bălți nu este nici pe departe

un Paris, dar la fel ca și Parisul renumit prin Turnul Eiffel, Bălțiul se identifică cu monumentul „Ospitalitate”. O denumire semnificativă a unei statui de femeie „de beton”, cu pâinea și sarea în mâini, înălțată la intrarea în oraș în anii optimismului efemer din 1965. De atunci și până în prezent la poalele tovarășei Ospitalitate sunt întâlnite delegațiile oficiale ale orașului. Ploile, vânturile, anii nu o îmbătrănesc, fiindcă ea reprezintă însăși suflul de rezistență al omului acestor locuri, dar și bucuria ospățului! De aici în vale, mai spre centru, pe partea dreaptă a zăririi observăm Crucifixul „Troita”. El a fost instalat și sfințit în anul 1991 în memoria prizonierilor din lagărul sovietic din anii 1944-1945 la inițiativa gazetei locale, ca urmare a investigațiilor jurnalistice efectuate și mărturiilor tragice adunate despre acele evenimente și acest loc nefast. Crucifixul de lemn încrustat fusese cioplit de doi meșteri, buni creștini, din Glodeni, cititori și ei ai primei gazete naționale post-sovietice („Curierul de Nord”), iar lemnul a fost adus tocmai din... Siberia.

Revenind la drumul asfaltat ajungem la Autogară, unde ne așteaptă mozaicul „Salutare”, executat în 1972 din plăcuțe de ceramică pe reliefurile betonului: soare, lună și flori. Ce poate fi mai liniștitor pentru drumeție, decât acest rustic peisaj neschimbător! Continuăm drumul spre Stația de comunicație Bălți, care a fost construită la sfârșitul sec. XIX și care în timpul celui de-al doilea război mondial a fost distrusă. În 1949 s-a finalizat reconstrucția „Stației de mărfuri Bălți – oraș” și s-a dat în exploatare Depoul de vagoane și locomotive. Iar în 1970 s-a construit gara de tren cu două etaje la stația Bălți – Slobozia. În Gara de Nord se înalță monumentul dedicat repesațiilor timpurilor staliniste în formă de două brațe ridicate spre cer cu un clopot la mijloc, autor B. Grițunic. Zilnic aici se încarcă vagoanele cu pasagerii bălțeni, care la un miez de noapte, la propria dorință, pleacă la Moscova după o schimbare de soartă, căci nu există un bălțean să nu cunoască bine limba rusă.

Dar să revenim la monumente – străjerii acestui pământ basarabean: ne aflăm în centrul municipiului și aici

descoperim cel mai vechi edificiu, anii 1795-1804 - Biserica Sfântul Nicolae, ctitorie a boierului Gheorghe Panaite. Arhitector - Vaisman din Austria. Pictura inițială a fost executată de către pictorul Eustafie. S-a construit inițial pentru negustorii armeni ce urmau să se stabilească cu traiul la Bălți, de aceea catedrala este în stil baroc tardiv, cum de obicei se făceau bisericile catolice. Clădirea nu are cupolă, e de formă dreptunghiulară cu o suprafață de 27 x 18m și înălțimea - 18,5m. În 1804 este sfințită ca biserică ortodoxă. Clopotnița edificată lângă biserică a fost demolată, sau altfel spus - „asasinată” în 1965, chiar în anul nașterii monumentului „Ospitalitate”. În scopul revigorării complexului catedral Sf. Nicolae și cu frica lui Dumnezeu în suflet, în septembrie 1994 - mai 1995 Clopotnița a fost reedificată la inițiativa unui bălțean, care în anii '90 își croia activ partii în viața economică și politică a urbei. Anul acesta Clopotnița împlinește 20 de ani... de reabilitare și atestă, prin intermediul plăcii memoriale, prezența la Bălți în perioada anilor 1830 a marelui cărturar iluminist grec Daniil Philippide, născut în orașul Milees și înmormântat la Biserica Sf. Nicolae din Bălți. Daniil Philippide, autor al limbii neogrecești și fruntaș spiritual al revoluției elene, și-a petrecut ultimii 20 de ani din viață în Moldova, intrând în analele scrise drept savant progresist și umanist, păstor grec al enoriașilor ortodocși din Bălți. Păsul lui ne vine din trecutul îndepărtat pentru a face lumină peste umbritele pagini ale istoriei.

Peste drum, pe Piața Independenței, se înalță clădirea Primăriei municipiului Bălți, cu statuia lui Ștefan Cel Mare și Sfânt. Monumentul marelui domnitor, apărător al creștinătății în Europa medievală, a fost inaugurat la 22 mai 2004 de Ziua orașului Bălți pe banii donați de patrioții județului. Domnitorul de bronz stă fastuos pe soclu, pe cap purtând coroană, cu mâna dreaptă întinsă spre posteritate, în cea stângă - ține sceptrul. Sub statuia impozantă începe postamentul din piatră de Cosăuți, textul din spatele monumentului indică nume-

le sculptorului - Gheorghe Postovan și arhitectorului - Vasile Eremciuc. În acest loc binecuvântat încep toate ceremoniile de sărbătorire ale Zilelor Naționale. Și de aici încolo spre centru pornesc alaiurile. Primul popas în ziua memorabilă de 26 martie, zi de eliberare a localității de sub ocupația fascistă și Ziua Victoriei se face la focul veșnic din preajma monumentului „Tancul”. Este tancul „T-34”, asemănător cu cel al echipajului căpitanului Dankov și mecanicului Makeev, care în anul 1944 primii au intrat în oraș. Continuăm alaiul spre Memorialul frățesc al ostașilor sovietici căzuți în războiul doi mondial, memorial instalat în anii 1950, care conține în prezent: 885 de nume ale ostașilor căzuți în lupte pentru orașul Bălți, obeliscuri cu numele a 7 eroi ai URSS, un monument ce reprezintă sculptura de bronz a Ostașului necunoscut, la pedestalul căruia niciodată nu lipsesc jerbe de flori.

Dar nu lipsesc florile nici la busturile scriitorilor naționali Mihai Eminescu, Ion Creangă și Grigore Vieru, care au viză de reședință în inimile bălțenilor, mai ales a celor de sorginte românească. Acestor mari scriitori ai neamului li s-a oferit un loc de vecie pe Alea Clasicilor, compoziție arhitecturală edificată împreună cu elementul „Rotonda” în anul 2010. Fiindcă bustul lui Vasile Alexandri a fost o donație a Societății Culturale din Iași „Mihail Viteazul” în anul 2001 Teatrului Național din Bălți „Vasile Alexandri”, acest clasic - stă de strajă culturii în fața edificiului Teatrului, ce-i poartă numele, edificiu unicat în Republica Moldova și protejat la nivel național. Și pentru că excursia noastră continuă, iar sufletul călătorului cere un popas și o gură de apă limpede, propun să ne odihnim un pic la fântână cu apă cristalină a Catedralei Sf. Împărați Constantin și Elena, cel mai mare locaș de cult ortodox din nordul Moldovei. La 28 septembrie 1924 în acest loc s-a pus piatra de fundament. Lucrările au fost executate sub directă supraveghere a I.P. Episcopul Visarion Puiu. Arhitector - Adrian Gabrielescu. Ornamente - Franț Rill. Pictura - D. Noroce. Catedrala are un pridvor

încolonat la intrare, de asupra intrării și sub turla din față are un cerdac, înconjurat de coloane artistic lucrate. Turla principală are 46m. În interior încap la o mie de persoane. La sfințirea catedralei, la 2 iunie 1935 a participat Regele Carol II și prințul moștenitor Mihai. În fața Catedralei se află acest admirabil baptisteriu, cum există și la Curtea de Argeș. În perioada postbelică Catedrala a fost închisă. În anii 1963-1991 a servit drept locație Muzeului de Istorie. În anul 1991 biserica este retrocedată credincioșilor ortodocși.

În vecinătatea Catedralei este amplasat complexul monumental al Universității de Stat „Alec Russo”, așa cum este astăzi - prezintă rezultatul mai multor etape de edificare. Institutul Pedagogic a fost creat în 1953 pe baza institutului învățătoresc (1945). În 1960 i se conferă numele lui Alecu Russo. Complexul istoric este format din blocurile de studii, biblioteca științifică, o curte cu un havuz

și un stejar secular, busturile lui A. Russo și B. Glavan. Localul bibliotecii științifice este una dintre cele mai mari dintre bibliotecile instituțiilor superioare din țară.

În noul bloc de studii se află facultățile de drept, economie și limbi străine. Prezintă interes blocul administrativ construit în 1936 (fost Liceu Teoretic pentru fete „Domnița Ileana”) după proiectul arhitectului Ety-Rosa Spirer.

Mai avem mult de colindat prin Bălți... dar un ultim reper propus excursiei noastre verbale este chiar... primul loc care trebuie vizitat pentru cunoașterea localității - Muzeul de Istorie și Etnografie. El este amplasat în clădirea fostului liceu evreiesc, construit la începutul secolului XX. Locația: strada Lăpușneanu, nr.2. Aici găsiți mărturii de la paleolitic până la prezentul tumultuos pe care îl trăim.

Indiferent din care categorie fac parte toate reperatele monumentale sus-menționate - ale istoriei, culturii, arhitecturii, etc. Ele reprezintă doar o parte din patrimoniul municipiului Bălți, care în întregime - este administrat financiar de un singur gospodar - Primăria mun. Bălți.

✿ GRIGORASENCO M., *Sectia cultura și turism, Criuleni*

„Muzica purifică sufletele de praful vieții cotidiene”

Berthold Auerbach

Lăutarul Gheorghe MURGA

Concursul zonal de interpretare instrumentală „Gheorghe Murga” la cea de-a X-a ediție a avut loc sâmbătă, 4 aprilie 2015, în incinta Centrului de odihnă pentru copii și tineret „Prietenia”, organizat de către Direcția cultură și turism în colaborare cu casa raională de cultură, biblioteca publică raională Dubăsari, Serviciul promovarea politicilor pentru tineret sub egida Consiliului raional Dubăsari carora le aducem sincere mulțumiri. Noi cei din r. Criuleni suntem fericiți că am concurat alături de tinerele talente - elevi ai instituțiilor de învățământ artistic din raionale: Dubăsari, Ialoveni, Orhei, Strășeni, Hâncești, Nisporeni, or. Dubăsari și Grigoriopol câștigând

premierii datorită talentelor noastre în devenire: Stahi Vlad (cl. VI, prof. Burlac Valeriu, sp. trompetă) - locul II, Bujac Cristina (cl.V, prof. Glinca Ludmila, sp. pian) - locul III și Cernov Ecaterina (cl. III, prof. Glinca Ludmila, sp. pian) - mențiune. Școala în persoana directorului - Dimitrașco Natalia, a primit o scrisoare de mulțumire din partea Direcției cultură a raionului Dubăsari, șef dna Semionov V.

Muzica este leacul minții. Să ne mândrim cu aceste tinere talente și să nu lăsăm talentul să rămână în întuneric, doar muncind reușim să demonstrăm că **Noi suntem cei mai Buni!**

Corală „Divinitate” de la palatul de cultură din or. Soroca și-a început activitatea în anul 2006 pe lângă studioul „Golden Star” la inițiativa unor entuziaști îndrăgostiți de frumos și dornici de a se uni în jurul cântării Domnului. Așa au început cei patru - Ion Rotari, Cristina Ursachi, Vasile Sulima și Tamara Boboc-Coșciug să cânte și să înregistreze primul colind - „Ce-ați văzut păstori” (aranjament pentru patru voci de Ion Rotari) bucurându-se de mare succes la publicul spectator și telespectator. Aceasta i-a și motivat să meargă mai departe. Cu un repertoriu bine determinat, axat pe sărbătorile de iarnă, adică „Nașterea Domnului” și sărbătorile pascale „Învierea Domnului” cvartetul „Divinitate”, botezat în 2007, a început să-și creeze propriul stil de interpretare, inconfunabil cu o muzică lină, care emană lumină pentru toți cei, care o ascultă. Mai târziu s-a alăturat Sergiu Prepeliță și timp de 3 ani activitatea a fost în formula de cvintet.

A evoluat în timp activitatea cvintetului prin prezența la diferite spectacole, emisiuni tv de la Moldova I, Prime, SOR TV. Ecurile pozitive a celor ce ascultă această muzică divină au făcut ca colectivul să-și mărească numărul de interpreți (16) și să se atragă atenție la varietatea repertoriului. Astfel pe lângă colind și cântec pascal au apărut și piese laice.

Anii 2012-2014 au fost rodnici pentru corala „Divinitate”. Participarea la diferite festivaluri și concursuri a făcut ca colectivul să-și mențină forma și stilul de interpretare.

Un rol aparte în acest colectiv îl are conducătorul său, Ion Rotari, care de fapt este pulsul formației. Echilibrat și plin de farmec a dat viață multor cântece dar și a scris muzică și aranjamente pentru multe din piesele acestui colectiv. Iată câteva din ele: „Apără-ne doamne”, „O sfântă zi”, „Tatăl nos-

tru”, „Cântecul busuiocului”, „Scoală gazdă din pătuț”, „Măi boiere gospodare”.

În anul 2014 la 25 martie corala „Divinitate” a participat la festivalul concurs de muzică corală „Buna vestire” petrecut în România la Fundul Moldovei, județul Suceava. A fost o concurență pe cinste cu multe colective bune și numeroase, dar corala „Divinitate” a fost la nivel ocupând premiul II a acestui festival.

Tamara BOBOC-COȘCIUG

La cea de a XVIII ediție a festivalului raional de muzică sacră „Cu noi este Dumnezeu” organizat în luna aprilie 2014 în palatul de cultură din Soroca „Divinitate” a ocupat primul loc. Tot în această perioadă a fost lansat primul album al colectivului, care include zece piese și trei videoclipuri filmate la Mănăstirea „Curchi”.

Ca varietate a repertoriului corala „Divinitate” colaborează cu diferiți poeți și muzicieni. Așa a apărut în repertoriul colectivului cântecul „Încerc doamne” muzică Anatol Tacu, versuri Viorica Nagacevschi.

La 2 iulie 2014 a fost o mare sărbătoare la Mănăstirea Putna, România – comemorarea Marelui Voievod Ștefan cel Mare și Sfânt. Am fost cu toții plini de emoții atunci când am cântat la mormântul Marelui Voievod, dar și la sărbătoarea prilejuită de acest eveniment.

Recent, adică la 14.04 2015 corala „Divinitate” se învrednicește de Premiul Mare al festivalului concurs de muzică sacră „Cu noi este Dumnezeu”, ediția XIX din Soroca.

Uniți pentru al cânta pe Dumnezeu mergem și în continuare spre a trimite mesajul domnului celor ce au nevoie de el. Și acolo sus este un înger, care ne păzește și ne ajută.

AȘA SĂ NE AJUTE DUMNEZEU!

DANSUL POPULAR — LIMBAJ ȘI EXPRESIE COREGRAFICĂ

Dansul - ansamblu de mișcări ritmate, variate ale corpului omenesc, executate în ritm melodic, de diferite tipuri, reprezintă una dintre cele mai arhaice arte ale umanității, zămislirea și evoluția lui fiind parte componentă a dezvoltării societății omenești și a civilizației acesteia.

În procesul evoluției sale, omul a reprodus evocativ ceea ce îl frământa, ce depindea de viața sa. A reprodus ritmic mișcările executate în procesul muncii, declarând prin intermediul pașilor de dans sentimente proprii, a emis și în scopuri magice elemente importante din comportamentul pășărilor, animalelor, dar și a unor oameni.

Conform sesizărilor etnografului Ovidiu Bârlea în lucrarea „Eseu despre dansul popular românesc”, conștientizăm că dansul este destinat prin „valențe neașteptat de complexe și, ca un corolar, printr-o bogăție de primă mână care îl așază printre cele dintâi în ierarhia europeană <...>, dansurile românești se desfășoară pe o gamă atât de multiformă, încât repertoriul nostru depășește vizibil pe ale celorlalte popoare europene ca bogăție de forme și nuanțe” [1, p. 11].

Înveșnicit cu tradițiile poporului, dansul folcloric reprezintă una din valorile naționale culturale, unitatea neamului ca popor și țara - apreciere ce caracterizează întocmai jocul popular. Valorile noastre coregrafice „exprimă și celebrează identitatea cu ceea ce este neperitor” [2, p. 325] și ca limbaj - mijloc artistic de exprimare a sentimentelor, gândurilor, mesajelor printr-o succesiune de mișcări ritmice, gesturi variate și expresive ale corpului, port popular, chiuituri, șuierături, strigături executate mai des în ritmul muzicii, având caracter sacru sau de divertisment. În acest sens, dansul folcloric a devenit simbolul

perfectiunii și identității naționale, al istoriei semenilor noștri, având funcții ritualice în obiceiurile etnofolclorice din ciclurile calendaristic și familial.

Vocabularul dansului a fost neconținut omogen, în multe cazuri și mai expresiv, cu limbajul umanității exprimat aproape universal prin dans, precum:

— **comportament nonverbal**, spontan cu caracter distins, securizant, creat de ritmul muzicii între om și corpul său cu implicarea concomitentă a conștientului și a subconștientului;

— **comportament corporal**: mișcarea continuă în spațiu, temperamentul și dinamismul, expresivitatea constituie chintesența dansului, corpul și unele părți ale lui mișcându-se contractează, relaxează, flexează, se întind, gesticulează. Acțiunea de a dansa este nedespărțită de interpretul - dansator: plămuitorul întruchipează și instrumentul dansului;

— **comportament cultural**: valorile, atitudinile, credințele civilizației determină parțial, conceptualizarea, stilul, maniera și structura dansului. Comportamentul cultural în organizația coregrafică este generat de posibilitatea exersării mai multor roluri artistice;

— **comportament ideologic**, prin susținere sau critică a unor instituții, politici, personaje, acțiunea dansului reprezintă conștiința colectivă;

— **comportament social**: dansul reflectă și influențează pattern-urile organizării sociale (relațiile dintre indivizii unui grup), prin ținuta, conduita, manieră și diverse modalități reactive a organismului dansatorului referitor la mediul înconjurător, atitudine organică;

— **comportament psihologic**, promovând diverse fenomene psihice, concepții, mentalități pozitive și negative, experiențe cognitive și emoționale ce afectează viața societății sau a unor

anumite persoane, mijloc care contribuie la conștientizarea și depășirea unor tensiuni personale, sociale și a sentimentelor agresive;

— **comportament economic**: specialiștii produc montări coregrafice iar artiștii dansatori oferă servicii artistice pentru a câștiga existența vieții, unele persoane urmează cursuri de studiere a dansului, privesc spectacole coregrafice devenind consumatori ai acestei arte;

— **comportament politic**, promovarea prin intermediul dansului a multiplelor atitudini și valori politice în scopul atenționării, controlului, adjudicării și al schimbării.

— **comportament comunicațional**, prin „vocabularul trupului”, dansul exprimă codul nescris al percepției asupra comportării și bunelor maniere în societate care contribuie la formarea noastră ca oameni și la privilegiul de a trăi printre semeni civilizați. De multe ori limbajul coregrafic este mai perceput de cât cel verbal, mai ales când avem necesitatea să promovăm dorințele și nevoile ori să ascundem adevăratele intenții. Dansul este limbajul ascuns al sufletului...

Folcloristul Ion Ghinoiu demonstrează că dansul „Hora” a fost atestat în spațiul carpatic „cu peste 5000 ani în urmă. Pe un support de vas numit arheologic «Hora de la Frumușica», descoperit în așezarea cucuteană pe teritoriul comunei Budești (jud. Neamț)” [3, p. 159].

Exprimând o manifestare artistică a colectivității bazată pe tradiție, dansul folcloric s-a întrepătruns întotdeauna cu viața comunității și a individului. Cu prima ocazie care implică manifestarea unei stări afective, dansului i-a revenit funcții majore: la diverse tipuri de sărbători - distracții târguri, legate de agricultură, vânat, pescuit, păstorit, ceremonii legate de fertilitatea pământului,

de cele mai semnificative momente ale vieții, nașterea, nunta, înmormântarea.

Conștientizând importanța dansului folcloric și a artei coregrafice naționale în viața spirituală a românului, constatăm și faptul că mileniul trei este caracterizat printr-o amploare cu viteza cosmică, iar valorile culturale sunt supuse uneori modernizării pierzând tot mai mult din semnificațiile lor. În asemenea cazuri, noi, oamenii ce slujim arta suntem obligați să apărăm tânăra generație de acest pericol despre care toată lumea strigă dar nimeni nu întreprinde nimic.

În aceste timpuri importante cu privire la dănuirea dansului folcloric purtăm responsabilitatea de a implica tot mai mult, copiii, tineretul și maturii în activități cu menirea de a conserva și promova valorile coregrafice și nu numai. Practicarea dansului folcloric înseamnă evoluția fizică și psihică a tinerii generații, folosirea energiei către lucruri importante, dezvoltarea spiritului de competitivitate, să învețe să interacționeze mai ușor cu cei din jur, să exceleze în anumite domenii spre care are înclinații. Asemenea activități, precum și dansul folcloric constituie o directivă importantă care dezvoltă la copii imaginația și creativitatea.

Dansul folcloric, ca activitate are un rol deosebit în educarea, instruirea și formarea personalității copiilor, care, alături de dezvoltarea liberă, integrală și armonioasă a individualității umane, duce la formarea personalității autonome și creative, la o activitate culturală permanentă, cu program și orar bine definit, la aprecieri în urma activităților lor. Copiii își deosebesc cultura populară – lumea care le aduce bogăție sufletească, identitate, le dezvoltă personalitatea și memoria, prin care ei acumulează cunoștințe devenind mai buni la materii ca: matematica, literatura, gramatica, științele naturii – dat fiind faptul că dansul popular se leagă strâns de folclor, etnografie și natură, îndeletniciri și meșteșuguri populare. În acest sens ei vor recunoaște importanța rădăcinilor, faptul că folclorul, cultura

noastră este o valoare unică în Europa – aportul nostru cel mai de seamă la universalism.

În scopul realizării necesităților omului de mâine este util ca instituțiile preocupate de educația copilului și a societății să introducă în politicile problemei respective și compartimentul – „Studierea tradițiilor etnofolclorice naționale” în care va fi prezentă și „Tradiția coregrafică națională”. Aceasta ar crea posibilități de a completa curriculum-ul programă școlară la profilul „Educația coregrafică” pentru toate clasele cu obiectele: Dans de caracter (românesc); Ritmica; Dans classic; Dans folcloric (moldovenesc); Istoria artei coregrafice naționale și universale, etc, discipline ce vor constitui diverse căi de instruire a copiilor, care vor crea veridice premise pentru o viitoare integrare profesională a absolvenților, noi posibilități și mijloace de dobândire a competențelor specifice domeniului lărgind aria limbajelor coregrafice.

Doar constituirea curriculum-ului școlar la profilul „Arta coregrafică”, astăzi, a devenit o necesitate dictată de actualizarea standardelor și schimbările de perspectivă în educație survenite odată cu adoptarea instruirii coregrafice a elevilor bazată fundamental pe competențe, proiectarea curriculum-ului în contextul competențelor – cheie, dezvoltarea dimensiunilor supradisciplinare și transdisciplinare ale procesului de instruire coregrafică. Curriculum se va axa pe formarea de competențe - un ansamblu/sistem integrat de cunoștințe, capacități, deprinderi și atitudini dobândite prin învățare și mobilizate în contexte specifice de realizare, adaptate vârstei și nivelului cognitiv al persoanei, în vederea rezolvării unor probleme cu care acesta se poate confrunta în viața reală.

În acest sens, Recomandările instituțiilor europene privind competențele-cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți (2006/962/EC) conturează, pentru absolvenții învățământului obligatoriu, un „profil de formare europeană” structurat pe opt domenii de competențe-cheie „repre-

zentând o combinație de cunoștințe, abilități și atitudini, care sunt considerate necesare pentru împlinirea și dezvoltarea personală, cetățenia activă, incluziunea socială și ocuparea forței de muncă:

— *comunicarea în limba maternă; comunicarea în limbi străine;*

— *competențe matematice și competențe de bază la știință și tehnologie;*

— *competențe digitale; a învăța să înveți;*

— *competențe sociale și civice; spiritul de inițiativă și antreprenoriat; conștientizare și exprimare culturală” [4, p. 6-7].*

— *Competența conștientizare și exprimare culturală semnifică: aprecierea importanței exprimării creative și a ideilor, experiențelor, emoțiilor, printr-un șir de mijloace printre care muzica, interpretarea artistică, literatura, arte vizuale.*

— *Cunoștințele culturale au menirea de a conștientizarea tezaurul cultural la nivel local, național și european, în raport cu moștenirile culturale ale altor popoare, care vor contribui la formarea cunoștințelor de bază despre operele culturale majore, inclusiv cultură populară contemporană, păstrarea lor, precum și importanța factorilor estetici în viața de zi cu zi.*

Aprecierea și delectarea cu ajutorul operelor de artă, precum și *exprimarea de sine* printr-o varietate de mijloace folosind abilități innăscute.

Deprinderile includ, de asemenea, capacitatea de a raporta propriile viziuni creative și expresive orientate spre opiniile altor persoane, de a identifica și realiza oportunități sociale și economice în activitatea culturală.

Exprimarea culturală este esențială pentru dezvoltarea deprinderilor creative, care pot fi transferate într-o varietate de contexte profesionale.

O înțelegere solidă a propriei culturi și identități poate constitui baza pentru o atitudine deschisă și respect pentru diversitatea de exprimare culturală. O atitudine pozitivă înglobează creativitate și disponibilitate de a cultiva capacități estetice prin auto-exprimare artistică și prin participare la viața culturală.

Prin comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor 'Regândirea Învățământului: Investirea în competențe pentru rezultate socio-economice mai bune', 20.11.2012. a fost lansată propunerea privind Regândirea educației: Investirea în competențe pentru obținerea de rezultate economice și sociale mai bune. „Ca răspuns la noile realități sociale, economice și tehnologice, Comunicarea face apel la o acțiune reinnoită pentru a construi competențele secolului 21, de a stimula învățarea deschisă și flexibilă și de a prioritiza investițiile în educație și formare profesională.<...> Acesta parcurge și analizează politicile naționale actuale pentru dezvoltarea competențelor cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții” [5, p. 3]. Această propunere conține menirea de a forma tineri europeni cu abilitățile necesare într-o societate competitivă la nivel mondial, bazată pe cunoaștere.

În acest context, încă în luna august 2012 împreună cu profesorii de co-

regrafie Lilia Donu și Leonid Serbin de la liceul „Mihai Berezovschi”, municipiul Chișinău am propus Ministerului de resort curriculumul la profilul „Arta coregrafică” pentru clasele I – IX, dar cu părere de rău nici în prezent nu cunoaștem soarta documentului respectiv și intențiile ministerului.

Cu toate acestea, arta coregrafică prin longevitatea sa seculară continuă să contribuie la formarea și dezvoltarea competențelor-cheie naționale și europene cu privire la formarea calităților viitorului cetățean într-un sistem democratic. Anume pe această cale putem realiza compatibilitatea Curriculumului respectiv cu strategiile europene din domeniul educației, care direcționează spre formarea competențelor integrate, indispensabile unei societăți contemporane europene și democratice. Prin intermediul educației coregrafice avem posibilitatea de a contribui fundamental la depistarea și dezvoltarea deprinderilor și abilităților necesare pentru formarea cetățeanului participativ și

responsabil, democratic, cetățean înzestrat cu un complex de competențe funcționale care vor contribui la onorarea necesităților societății contemporane

BIBLIOGRAFIE:

1. Ovidiu Bârlea. *Eseu despre dansul popular românesc*. Cartea românească, 1982.
2. Jean Chevalier, Alain Gheerbrant. *Dicționar de simboluri*. Iași. Polirom, 2009.
3. Ion Ghinoiu. *Comoara satelor. Calendar popular*. București, 2005. Editura Academiei române.
4. Comisia Europeană / EACEA / Eurydice, 2012. *Dezvoltarea competențelor cheie în școlile din Europa: Provocări și Oportunități pentru Politică. Raport Eurydice*. Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene. E-mail: eacea-eurydice@ec.europa.eu; Website: <http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice>.
5. Androulla Vassiliou. Comisarul responsabil de Educație, Cultură, Multilingvism și Tineret, în *Dezvoltarea competențelor cheie în școlile din Europa: Provocări și Oportunități pentru Politică*. Raport Eurydice. 2012. Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene.

✿ ECATERINA STOG, Casa de cultură Zahoreni.

O sărbătoare scumpă sufletului

Nu întâmplător și poetul D. Matcovschi i s-a închinat acestei gingașe ființe prin versurile: *Mai de-april ca primăvara / Doar femeea poate fi / Și mai dulce ca vioara / Doar femeea poate fi*. Acesta a fost genericul sărbătorii din 07. 03.2015 ce s-a desfășurat în incinta casei de cultură din satul Zahoreni, raionul Orhei. Era o atmosferă de nedescris când vedeai întrând spectatorii unul câte unul cu flori și dispoziție de voie bună.

Sărbătoarea a fost deschisă cu mesajul felicitare a primarului satului – dl Vasile Cojocari, apoi prezentatoarea Mariana Popa a dat tonul „chemării primăverii” al grupului folcloric condus de dna Olga Cojocari.

Am apreciat cu mult drag evoluarea celor 12 amatori ai cântecului popular. Și-au cules aplauzele meritate toți participanții din scenă, dar țin să numesc câțiva din ei, care au lăcrimat de bucurie: Anastasia Tcaci cu cântecul „Mama”, Mariana Bârcă – „Surioară, surioară” și melodia „Mama mea”, Eudochia Ciorici – „Mama” și cântecul „Mi-a adus bădița flori”, Zinaida Țurcanu, Corina Boțu, Elena Bârcă, Nicolae Petcu ș.a. Am avut ca oaspeți o dinastie de muzicanți, care sperăm, că vor rămâne multă vreme în sufletele sătenilor. Este vorba de dinastia Mărândici.

În capul mesei a fost și dansul popular cu membrii ansamblului „Lăstărașii” care au interpretat jocurile folclorice: „Polca din bătrâni”, „Coasa”, conduși de dna Adela Prichici.

Le mulțumesc tuturor, dorindu-le să aibă parte de sănătate și tot farmecul vieții alături de cei dragi. Succese și noi realizări în domeniul promovării și valorificării artei populare.

O floare pentru o floare

✿ ION DOMENCO

... DOAR CÂNTECUL DE-A PURURI VIU

Vasile Lipcan, s. Ciobalaccia, r. Cantemir

În primăvara curentă, rapsodul popular din satul Ciobalaccia, raionul Cantemir, Vasile Lipcan, marchează 45 de ani de activitate culturală, eveniment, care vine să încununeze crezul, perseverența, dăruirea totală marelui artist din sudul republicii noastre.

Pentru Vasile Lipcan din Ciobalaccia, Cantemir, alegerea profesiei a avut loc încă de pe când era copil andru și fratele Mircea i-a dat o armonică, care pe dată „a și prins glas” în mâinile lui încă firave și plâpânde, spre bucuria părinților, Nicolae și Ecaterina, iar nu zăbavă - și a întregului sat. Căci anticipând evenimentele, voi remarca un adevăr incontestabil: cine-l are lăutar la o petrecere pe Vasile Lipcan cu ceata sa, e om fericit, îl va ține minte ani în sir.

După armonică veni rândul altor instrumente, pe care Vasilică le însușea cu o ușurință de invidiat. Porni să sufle la trompetă, care în mâinile lui „cânta vrăjită”, apoi îl văzu lumea cu baritonul în fanfara școlii natale, ca după aceea, student la școala de iluminare culturală din Soroca, să-și aleagă drept instrument la specialitate vioara. Iar după revenirea la vatră din armată, când își și începu cariera de muzicant, dansator, lăutar și artist nepereche să dea preferință acordeonului. Astfel, nimeni nu mai știe cu siguranță cărui instrument și cărui gen de artă i-a dat preferință rapsodul popular Vasile Lipcan.

La această întrebare dumnealui răspunde cam confuz: mi-a plăcut muzica, mi-a căzut tronc la inimă cântecul și dansul popular, pe care-l realizez de fiecare dată într-un fel anume, după cum pâinica noastră cea de toate zilele o preferăm de fiecare dată cu altfel de bucate, important este ca ea să fie mereu pe masă - bună, puhavă și gustoasă...

... Pâine și Cântec. Două cuvinte atât de simple, pe care trudnicul nostru țaran le-a îngemănat și le pomenește totdeauna alături, ori de câte ori ridică paharul și trebuie să spună o urare: de pace, de sănătate, de voie bună mă închin. Două cuvinte sfinte, așa zice, două dorințe mereu înrudite, care se completează una pe alta. Plugarul nu poate crește Pâinea fără

a fredona o melodie, un cântec „de acasă”, pe care l-a însușit de la buzele mamei, atunci, când ea, făcându-și semnul crucii, punea sau scotea Pâinea din cuptor. Și invers, Cântecul nu poate exista fără aburii Pâinii, fără molcoma doinire a hold-elor, muzica cărora n-o percepe fiecare...

Avem pâine - multă și gustoasă, avem și cântece - la fel de multe și frumoase, le avem îndeajuns. Dar să nu uităm că aceste două valori nepieritoare ale noastre își moaie rădăcinile rodului în roua frunților, în ploaia sudorii Plugarului și Artistului, pentru care trebuie, suntem datori să avem un profund respect, să cultivăm o atitudine deosebită pentru acești Făuritori copiilor, copiilor copiilor noștri: atunci când ții în mână o hrincă de pâine să-ți imaginezi că ai în palme întreg globul pământesc, ai un boț de aur, care- minune! - Prinde glas. De-ți apleci urechea, auzi o abia deslușită melodie, venind de departe, din străfundurile veacurilor, din surdină. Și întrezărești în aceste sunete plăcute strigătul cutezător al viitorului, aceste glasuri fiind de Pâine zămislite și de aceea, alături de inimă, cuminte, așezându-se.

Pâinea și Cântecul sunt imnul de slavă al Plugarului, martorul vieții noastre, or, pe Pâine, alături de coaja de pâine și-a scris de-a lungul veacurilor poporul nostru Cântecul său, Istoria acestei palme de pământ, unde s-a plâsmuit nemuritoare Miorița, alte atâtea balade, doine, cântece și dansuri populare, care ne reprezintă în lume, fiind puse în scenă de către veritabilii noștri rapsozi populari, asemeni lui Barbu Lăutaru, Ciprian Porumbescu, Nicolae Sulac, Serghei Lunchevici, dinastiilor Mocanu, Furnică, Botgros, Racoviță-lista poate fi continuată, printre virtuozii lăutari din sudul țării un loc de frunte revenindu-i și lui Vasile Lipcan, neîntrecut lăutar și dansator din Ciobalaccia.

În cei 45 ani de activitate scenică, Vasile Lipcan a „plâsmuit” 6 colective de artiști amatori în satele Ciobalaccia, Flocoasa și Victorovca, care s-au învrednicit în diferiți ani de înaltul titlu de „popular-model” - de cântece și dansuri „Brăuleț”, de cântece și dansuri „Cosașii”, etnofolclorice „Opințuța” și „Soacrele”, de muzică și dans bulgăresc „Izvorc” („Izvoare”), ba chiar și a unui teatru de satiră și umor... Aceste colective, care l-au avut drept conducător artistic și prim dirijor pe entuziastul Lipcan, au înregistrat adevărate performanțe la diferite concursuri, festivaluri - în raion, republică și dincolo de hotarele ei. La edițiile din ultimii ani ale festivalurilor „Cântec și joc de la Prut”, „La vatra horelor”, Sărbătorilor de iarnă, Cântecului Pascal, în memoria lui Valeriu Hanganu, a lui Dumitru Botgros și multe altele, ansamblurile „lui Vasile Lipcan” reveneau acasă cu lauri, cu Diplome și Titluri onorifice. În colecția personală a dumnealui se păstrează numeroase distincții, printre care și insigne onorifice din partea Ministerului Culturii, Centrului Național de Creație Populară, Consiliilor Județean Sibiu, România, Cahul și raional Cantemir, direcțiilor județeană și raională cultură Cahul și respectiv, Cantemir. Oriunde nu s-ar fi aflat pe scenă

- la Cantemir sau Cahul, Comrat sau Soroca, Chișinău sau Orhei, Vaslui sau Suceava, Iași sau Piatra-Neamț, Sibiu sau Câmpulung Moldovenesc - Vasile Lipcan rămâne artist, patriot, fecior credincios al neamului...

Desigur, zice dumnealui, mă mândresc cu aceste succese, dar și mai mult - cu faptul că unii foști elevi, discipoli ai mei astăzi au îndrăgit și ei cântecul și dansul, s-au dedat totalmente cultivării și promovării artei, tradițiilor și obiceiurilor noastre populare. Precum sunt Parascovia și Valeriu Ichim, care actualmente conduc ansamblul „Cosașii” din satul Flocoasa.

În comuna Ciobalaccia, în multe alte sate din raionul Cantemir și din raioanele vecine poți auzi multe lucruri frumoase, plăcute despre Omul, Artistul, dar și Gospodarul Vasile Lipcan, acest veritabil și vrednic fecior al neamului, dumnealui reușind nu numai să bucure inima și sufletul oamenilor cu cele mai alese melodii și dansuri populare ale etniilor din partea locului - moldoveni, bulgari, ruși, ucrainei, romi și a. - dar și să crească un brav fecior, Eugeniu, să-și zidească o casă de piatră, să aibă o gospodărie și o curte de invidiat. Președintele cooperativei agricole „Ciobalaccia”, Ion Spănu, avea să sublinieze o calitate prețioasă a lui Vasile Lipcan - cea de a nu-și precupeți puterile pentru binele oamenilor, prin satul natal și cele învecinate mai rar nuntă, cumetrie sau altă petrecere fără dumnealui. Colegii de breaslă, Veaceslav Bârcă, Vasile Mocanu, Tudor Nechit ș.a. adăugă că nici chiar anii, în scurgerea lor nestăvilă nu pot șterge din amintire cele realizate de rapsodul Vasile Lipcan. Îmi amintesc, zice T. Nechit, de spectacolul muzical coregrafic „Ca la nuntă”, realizat de dumnealui acum vreo 20 ani, dar care și acum poate servi drept model irepetabil, izvor de inspirație pentru mulți admiratori ai folclorului nostru. Este imposibil să enumeri toate performanțele dumnealui, multe și scilicet, prin ani și peste ani „doar cântecul rămânând de-a pururi viu...”.

Vara trecută, povestește Vasile Lipcan, răsfoind un album cu numeroase fotografii - mărturii ale anilor de activitate artistică, o parte din care - împreună cu soția Vera, pedagog la liceul din Ciobalaccia, dar și o fire mereu în zburc, împătimită și ea de cântecul și dansul popular - am avut frumoasa și fericita ocazie să particip la Festivalul Internațional al Tradițiilor Populare din Sibiu, România, de unde am revenit cu Diploma de Membru al Academiei Artelor Tradiționale, secțiunea arte muzicale și ludice, această distincție obligându-mă la noi eforturi întru conservarea și promovarea culturii naționale românești... Apoi tace. Precum tac câmpiile întinse, ce prevestesc o roadă bună în acest an. Mă invită afară, în grădină, de unde se aude deja destul de deslușit vuietul apelor descătuseate, ca un chiot prelung de haiduc, cântecul păsărilor ce-și înjgheabă cu migală și dragoste cuiburile, până și circulația sevei dătătoare de viață prin tulpinile pomilor ce dau în floare... Asemeni unui vrednic plugar, Vasile Lipcan își apleacă

urechea și ascultă pământul, bucurându-se, ca un copil ce simte suflarea caldă a mamei pe obraz. Îngenunchează în fața gliei, cântecul căreia-l simte, îl înțelege mai bine ca nimeni altul și-l poartă în inimă de ani de zile. Îngenunchează cu evlavie și credință, căci glia i-a fost și-i va fi cel mai mare Dumnezeu, din melodia veșnică a spicelor vălurânde inspirându-se întreaga viață.

Priveam acest feeric și liniștit tablou și pe o clipă m-am prins asupra gândului că puterea, forța și tăria Omului și Artistului Lipcan din această îngenunchere, din această recunoștință pornește. Îmi amintesc ziua când l-am văzut și admirat prima dată, dansând la o horă în centrul satului. Lăsa pentru câteva clipe acordeonul din mâini și se încinse în iureșul dansului. Am rămas surprins de acea virtuozitate, dar și de acel basm coregrafic, cu flori de muzică în fiecare mișcare, în fiecare gest, cu petale atât de grațioase... Picioarele, brațele lui vibrau de dor și în funcție de muzică - pe alocuri săltăreață, apoi - lină, dar la fel de frumoasă și frapantă, însă ilau mișcările cu nevăzute liane de vrajă. Aveam impresia că melodia trecea prin fiecare fibră, prin fiecare mișcare a dumnealui, pentru a ne-o dezvălui nouă, celor care-l admiram, ca pe-o nesfârșită dragoste, ce-ți chinuie sfâșietor, ori îți unge, cu miere, inima...

De bună seamă, Vasile Lipcan este un Artist cu literă mare. Ca un adevărat rapsod popular, el rămâne neîntrecut în ceea ce face pentru oameni, într-atâta de fermecător și plin de vervă este harul cu care l-a înzestrat Dumnezeu. Când pune mâna pe un instrument muzical ori se încinge în dans ai impresia că auzi buciul strămoșesc, cele mai alese melodii ale acestui meleag îți gâdilă plăcut auzul, îți răscolesc sufletul până-n surdina. Căci nimeni nu se sacrifică cu ușurință, face ieșire în scenă aducându-i profunde trăiri sufletești, înalte responsabilități. Și doresc sincer, din tot sufletul să-l văd încă mulți ani înainte pe maestrul Lipcan cu cântecul și dansul popular în suflet, să-l admir, fiind surprins până la lacrimi de același veșnic și feeric basm coregrafic, cu flori de muzică răscolitoare în fiecare gest și mișcare a dumnealui, cu irepetabile petale neînchipuit de grațioase...

Vasile Lipcan la tobă

Nonconformist, sută la sută original, cu energie debarandă - așa este descris interpretul care a apărut în showbizul autohton - Mihai Fulga alias MEVV.

Mihai Fulga s-a născut la 3 octombrie 1989. După cum spune el, este băiat de la țară, căci a crescut în s. Târnova, r. Edineț. A absolvit facultatea Actor, Teatru, Cinema din cadrul Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice.

Este pasionat atât de regie și actorie, cât și de muzică. Un nou proiect lansat pe piața muzicală pe 12 mai 2014 și care ajunge să fie din ce în ce mai adorat de public, interpretul MEVV se face remarcat prin muzică originală, creată doar la noi acasă. Muzica sa este apreciată de publicul de pe ambele maluri ale Prutului, iar între timp a devenit extrem de popular.

Artistul cântă, din principiu, doar în limba română, având un repertoriu, sută la sută, original și interpretările exclusiv live. Dumnealui

a declarat că „Limba Română are loc de frunte în proiectul MEVV”. Este limba pentru care s-a luptat prea mult ca să nu o și cântăm cât de des posibil.

În luna iunie, MEVV a reprezentat R. Moldova la Festivalul „Diverities” Grenoble, Franța. După o lună de la lansare, a fost invitat la Festivalul „Zilele Nordului” din Darabani, România, unde a fost cap de afiș.

La doar câteva luni de la debut, MEVV deține locul 1 în topurile radiourilor din Moldova cu piesele „Pentru ea”, „Te iubesc”, „În urma lor” și cântecul „Să știi” - o colaborare frumoasă cu interpretul Guz. Fiecare melodie este însoțită și de un videoclip original. Doar în șapte luni de activitate au fost lansate 5 melodii cu 5 videoclipuri.

Emiterea unui videoclip este o adevărată provocare pentru un artist. Interpretul MEVV a reușit să spargă tiparele și a lansat în iarna acestui an videoclipul piesei „Dimineața” în... troleibuz, într-o atmosfera incendiară, alături de fani.

În curând MEVV ne va surprinde cu un nou videoclip.

Recenzii: Fenomenul anului 2014 („Apropo magazine”); Cel mai bun artist al anului 2014 în muzica ușoară („Noroc TV”); Băiatul cu o altfel de voce („Rasputin.md”); O adevărată explozie de muzică și talent („Acasă TV”); Revelația anului 2014 („Apropo magazine”).

Este deținătorul nominației „Omul anului VIP magazin 2015” la compartimentul „Debut în showbiz”.

În vizită la bibliotecă

✿ SVETLANA GUMENCO, *învățătoare, LT „C. Stere”, or. Soroca, gr. did. superior.*

Trăim în veacul tehnologiilor informaționale moderne și nu ne putem imagina viața fără calculator, fără televizor sau fără telefon. Atât adulții, cât și copiii tot mai mult timp liber petrec în fața calculatorului.

Nu poți să-i interzici copilului să stea la calculator - e un mijloc de comunicare on-line cu semenii săi, un mijloc de cunoaștere a mediului înconjurător. Dar pentru a crește intelectual, e nevoie să-i dezvoltăm școlarul mic pasiunea pentru lectură, să-l învățăm pe copil să citească povești, să se împrietenească cu eroii din basmele îndrăgite.

Și dacă nu-l putem exclude din viața de zi cu zi, ar fi bine să îmbinăm calculatorul și cartea. Cum? Oare e posibil așa ceva?

E posibil, e interesant, e captivant! Vă spun cu toată responsabilitatea cei 35 de elevi din clasa întâia „F” de la Liceul Teoretic „C. Stere” din Soroca și învățătoarea lor Gumenco Svetlana. Fiindcă școlarii au învățat de acum toate literele și toți elevii știu a citi, ne-am gândit să facem o excursie la bibliotecă.

În ultima zi a lunii lui Mărțișor, școlarii din întâia „F”, împreună cu învățătoarea lor, au mers în vizită la filiala nr.4 a CRDI „M. Sadoveanu”. Pentru micii cititori biblioteca dată a devenit locul descoperirilor, al enigmelor. Elevii au ascultat cu mult interes cele relatate de doamnele bibliotecare: Ciolacu Iulia, Șvițchi Nina și Maximova Larisa. Ei au aflat multe lucruri despre fondul de carte, despre scriitori, despre presa

periodică, au răsfoit cu multă plăcere enciclopediile, au admirat expoziția cu lucrări realizate de cititori.

Interesul cel mai mare era calculatorul din bibliotecă. Le-a satisfăcut curiozitatea doamna bibliotecară Șvitchii Nina, povestindu-le despre Edu Teca. E o colecție din 8 CD-uri adresate școlărilor mici despre lumea înconjurătoare: anotimpuri, legume, fructe. Sunt jocuri pentru o creștere intelectuală a copiilor. Gazdele le-au arătat jocul cu legumele, unii elevi au încercat singuri să participe la joc, uimindu-le pe bibliotecare cât de ușor pot mânui ei tastele calculatorului. Doamnele le-au demonstrat copiilor și jocurile despre anotimpuri. Pe elevi i-a impresionat faptul că-n bibliotecă te poți juca și la calculator.

Au ieșit elevii din bibliotecă satisfăcuți, bucuroși de cele văzute și auzite acolo, cât și de întâlnirea cu oameni interesați, adică cu doamnele bibliotecare, promițându-le că vor veni foarte des la bibliotecă pentru a împrumuta cărți, dar și pentru a afla ceva nou din seria Edu Teca.

Cred că prin eforturi comune - familie, școală și bibliotecă, trebuie să-i educăm copilului mic dragostea pentru citit, chiar dacă prietenul cel mai bun al copilului rămâne a fi calculatorul.

Vizita la bibliotecă va rămâne mult timp în amintirea micilor cititori din clasa întâia „F” de la Liceul „C. Stere”.

✻ Dr. hab. NICOLAE BĂIEȘU

SCRIITORUL ION DIORDIEV

INSPIRAT DIN FOLCLOR

(80 de ani de la naștere)

Ne cunoaștem de la 1 septembrie 1956, când, împreună, am devenit studenți la Facultatea de Istorie și Filologie a Institutului Pedagogic „Ion Creangă” din Chișinău (în 1960 Institutul a fost comasat cu Universitatea din același oraș). Deci ne știm de aproape 60 de ani – o viață de om.

Anii 1950 au fost grei și pentru studenți. Era necesar a mai adăuga un ban la modesta bursă studențească. Pentru aceasta, băieții căutau să îndeplinească vreun lucru fizic, uneori deloc ușor. Bunăoară, descărcau scânduri și chiar cărbuni din vagoane, la gara feroviară. Vara, studenții erau nevoiți să muncească la „țelina brejnevistă”, pentru a fi asigurați cu locuri în cămin.

În 1957, câțiva colegi de la filologie ne-am bucurat nespuse de mult, văzându-ne angajați la Filiala Moldovenească a Academiei de Științe a fostei Uniuni Sovietice pentru a culege folclor (în timpul vacanței de vară) prin satele republicii. A fost o inițiativă binevenită a șefului Sectorului de Folclor atunci al Institutului de Limbă și Literatură – cunoscutul filolog Gheorghe Bogaci. Cu gândul la un mic câștig financiar, dar și din dragostea, dorința viitorilor filologi de a cunoaște mai

bine tezaurul nostru folcloric, studenții au înregistrat o cantitate impunătoare de creații etno-folclorice, care se păstrează în Arhiva Științifică a Academiei de Științe a Moldovei.

Se deosebea prin munca sa harnicul și onestul Ion Diordiev. A cules opere folclorice (proză populară, balade, cântece lirice ș. a.) mai multe decât toți colegii dimpreună. A fixat pe hârtie (nu erau magnetofone) mii de texte folclorice. O mare parte din ele au fost adunate de la oamenii din satul natal transnistrean – Nezavertailovca, r. Slobozia. I. Diordiev se mândrește mult că această localitate este și baștina talentatului scriitor Nicolae Țurcanu (nașul său de botez). Apropo, satul se numea, inițial, cu un cuvânt de proveniență rusească-ucraineană – Zavartaica (din zavertati – a întoarce). Acolo drumeții trebuiau să se înapoieze din cauza unei fundături locale. Despre aceasta menționau în lucrările lor și etnologii Teodor Burada, Petre Ștefănuță.

Am fost de câteva ori în Nezavertailovca și am rămas impresionat de oamenii de acolo: muncitori pașnici, buni păstrători ai tradițiilor moștenite de la înaintași. Cine dorește să vadă un țăran din Nezavertailovca, să se uite la I. Diordiev, cu calitățile lui de invidiat.

Peste 100 de texte folclorice înregistrate de I. Diordiev sunt incluse în importanta lucrare apărută la Chișinău în 2007 – Folclor românesc de la est de Nistru, de Bug, din nordul Caucazului (Texte inedite, în 2 volume), realizată de specialiștii de la AȘM.

Credeam că și I. Diordiev va deveni un bun folclorist. Dar și-a ales calea de a fi scriitor. Compune povestiri, poezii, piese. Însă deosebite sunt microoperele sale. Pornește de la o cunoscută parimie populară (proverb, zicală, expresie), la

care adaugă o concluzie a sa, individuală, moralizatoare. Astfel I. Diordiev dă naștere unor opere literare noi, actuale, referitoare la multiple situații din viața cotidiană.

„Scară de suit avem. Avem și de coborât. De căzut cădem fără scară”.

„A tot luat pe alții în căruță până când a dat cu oiștea în gard”.

„Capul prea plecat poate fi lovit, călcat cu piciorul”.

„A avut nesocotința de a face din țăntar armăsar și acesta l-a lovit cu copita”. Și așa mai departe.

În felul acesta, I. Diordiev a adunat din comoara folclorică bob cu bob, întocmind o întreagă carte de înțelepciune – Pâinea mea caldă (2010).

Sunt sugestive și numirile compartimentelor cărții: Despre adevăr și neadevăr; Despre dreptate și nedreptate; Sfaturi etc.

În 2014 a apărut la tipografia „Balcron” cartea lui Ion Diordiev Oceanul paharului (Proza vieții lui Bahus). Și de data aceasta lucrarea este prefăcută, cu multă înțelegere, de cunoscutul critic literar Tudor Palladi. Coperta și ilustrațiile sunt executate de talentatul pictor Radu, fiul lui I. Diordiev.

Despre importanța creațiilor literare (în proză și în versuri) cuprinse în cartea vorbește titlul operei editate. Sper că și aceasta va influența asupra metehnei periculoase a contemporaneității – beția (însoțită de mult dezastru, degradare).

Prin cele spuse am dorit să accentuez faptul că la baza creațiilor din cărțile lui I. Diordiev se află prețiosul nostru tezaur folcloric. Scriitorul face un lucru extraordinar, știind că, mai ales azi, sunt citite cu interes în special creațiile literare scurte, cu deosebire cele umoristice, satirice. Asemenea activitate merită a fi continuată.

FOLCLORISTUL BUCOVINEAN GRIGORE BOSTAN

(75 de ani de la naștere)

Totdeauna – când am ocazie – vorbesc despre faptul că port un respect deosebit față de românii din reg. Cernăuți și Odesa, care sunt mai înstrăinați de Țară, mai oropsiți de soartă. Nu rareori sunt batjocoriți – la ei acasă – de către străini.

Îi cunosc pe bucovineni relativ bine. Am învățat doi ani (1950-1952) la Școala Pedagogică din Cernăuți. Am fost atunci și mai apoi (în timpul cercetărilor folclorice de teren) în satele și locuințele românilor din „Dulcea Bucovină” în zile obișnuite, dar și la sărbători, petreceri, înmormântări. Posedă multe tradiții aparte. Am avut și am mulți și buni colegi, amici bucovineni. Însă cel mai adevărat, mai cumsecade, înțelegător prieten bucovinean al nostru – al folcloriștilor de la Chișinău – a fost profesorul, specialist de forță, Grigore Bostan.

L-am cunoscut pe tânărul folclorist cernăuțean prin 1966, citindu-i câteva articole despre creația populară orală (Folclorul și actualitatea; Noi înregistrări de folclor în Bucovina ș. a.), publicate în ziarul de atunci Bucovina Sovietică (ulterior – Zorile Bucovinei).

Grigore Bostan era la curent cu majoritatea publicațiilor noastre, apreciindu-le obiectiv și propagându-le în presa periodică de la Cernăuți și de la Chișinău. Câteva titluri de cărți recenzate de el: Grigore Botezatu, Folclorul haiducesc în Moldova, 1967 (în Zorile Bucovinei, 1967, 24 iunie); subsemnatul, Poezia populară moldovenească a obiceiurilor de Anul Nou, 1972 (Idem, 1973, 24 noiembrie); Poezia obiceiurilor calendarice, 1975 (Idem, 1975, 24 decembrie); Rolul educativ al folclorului copiilor, 1980 (Idem, 1980, 23 noiembrie); Colectiv de autori, Folclor din Bugeac, 1982 (Literatura și arta, 1984, 5 aprilie) ș. a.

Am prezentat și eu în presa de la Chișinău unele cărți ale lui Grigore Bostan: Mărturii seculare, Ujgorod, 1973 (în ziarul Viața satului, 1973, 13 septembrie); Corelații tipologice și contacte folclorice, 1985 (în Moldova socialistă, 1986, 8 august) ș. a.

Mi-a rămas în memorie o amplă și frumoasă conferință consacrată relațiilor folclorice interetnice, care a avut loc la Cernăuți în 1985. Organizatorul de bază al întrunirii științifice a fost, desigur, Gr. Bostan.

Cu plăcere am făcut o caracterizare a personalității lui Gr. Bostan – doctor habilitat în filologie, profesor universitar, șeful Catedrei de Filologie Română și Clasică a Universității de Stat din Cernăuți – cu ocazia împlinirii a 50 de ani de la naștere (Știința, 1990, 10 mai).

Savantul și pedagogul bucovinean și-a dat concursul la scrierea (în colaborare) a compartimentului important Din istoria folcloristicii pentru lucrarea Creația populară: (Curs teoretic de folclor românesc din Basarabia, Transnistria și Bucovina) (Chișinău, 1991). Grigore Bostan și Dumitru Covalciuc

au contribuit cu mult la întocmirea originalei culegeri Folclor din țara fagilor (Chișinău, 1993) (din seria editării folclorului pe zone etnografice).

Gr. Bostan a relatat, în linii mari, despre folcloriștii din Republica Moldova (Grigore Botezatu, Andrei Hâncu, Efim Junghietu, Victor Cirimpei, Sergiu Moraru, Ion Buruiană ș. a.) în cartea sa editată la Iași în 1998 – Poezia populară românească în spațiul carpato-nistean.

Mulți ani la rând (din 1994) Gr. Bostan a fost membru al Consiliului Științific Specializat pentru susținerea gradelor științifice de doctor și doctor habilitat în domeniul folcloristicii la Institutul de Etnografie și Folclor și la Institutul de Literatură și Folclor de la Academia de Științe a Moldovei. În 1994 mi-a fost referent oficial, alături de academicienii Nicolae Corlăteanu și Haralambie Corbu, la susținerea tezei pentru gradul științific de doctor habilitat în filologie (cu tema Studiul istoric-comparat al folclorului calendaristic în Republica Moldova și în localitățile românești din Ucraina).

Pe data de 17 noiembrie 2004, când se perfectau ultimele acte ale Consiliului Științific Specializat la folcloristică în vederea unei ordinare susțineri a tezei de doctor în filologie, am primit vestea tristă despre decesul subit al unuia din membrii consiliului nominalizat, prof. Grigore Bostan.

Ca savant, specialist remarcabil în domeniul folcloristicii, Grigore Bostan va rămâne pentru totdeauna în amintirea colegilor de breaslă, prietenilor, cunoscuților de la Chișinău.

✿ MARIANA COCIERU,
cercetător științific, Institutul de Filologie

DIMENSIUNI DIACRONICE ALE MITOLOGIEI AUTOHTONE ÎN STUDIILE ȘTIINȚIFICE ALE LUI VICTOR CIRIMPEI

Cercetările etnologului Victor Cirimpei privind segmentul mitologic autohton denotă o profundă cunoaștere a subiectului respectiv, raportat fiind la mitologiile străvechi „bine conservate datorită scrisului timpuriu ale lumii vechi (sumeră și akkadă, hitită, hanaaneică și biblică, hindusă, iraniană, greacă și romană)” [1, p. 120; 2, p. 117]. Privită în retrospectivă, istoria evoluției gândirii mitologice universale ne dezvăluie mărturiile ale confirmării celei românești. Exegețul Victor Cirimpei ne mărturisește, pe bună dreptate, că poporul român a apărut în perioada când „gândirea de tip mitologic” sau „fantezistă”, completându-se cu „viziuni realiste”, trecuse pe plan secund și aceasta grație afirmării masive a creștinismului – adversar înverșunat al «păgânismului» mitologic [3, p. 150]. Aflarea de multe secole a poporului român în creștinism a determinat reconsiderarea totalității viziunilor arhaice păgâne, mitologice și folclorico-mitologice, despre diversele lucruri și fenomene din existența umană. Prin urmare, miturile, fără pretenția de a fi un gen de artă a cuvântului [4, p. 14], reprezintă *tentative de percepere a lumii înconjurătoare, de conștientizare a viziunii asupra epocii din care au parvenit, o fuziune sentimentală a omului cu fenomenele axis mundi* (de unde – personificarea elementelor neînsuflite în mituri, legende, basme) [4, p. 14. A se vedea: 5, p. 83-96]. Acestea au evoluat până a fi „valorificate artistic în rituri, ceremonii, orații, cântece, dansuri, înscenări populare” [1, p. 121], devenind astfel parte componentă a folclorului mitologic, iar prin extindere – subiecte, motive, procedee poetice de inspirație și pentru celelalte arte.

Referindu-se la spațiul românesc, cercetătorul V. Cirimpei consemnează că reminescente ale mitologiei arhaice avem prezente în „descântec, basm, colindă, orația mare de Anul Nou, povestea cu animale; în unele povestiri și legende (ultimele două fiind numite uneori, impropriu, mituri), cântece lirice, de ritual, baladice; în formule invocative și de incantație, teatru popular-folcloric și alte specii ale creației orale anonime românești” [1, p. 121]. Ulterior, etnologul întreprinde o concludentă clasificare, deși o numește aproximativă, a personajelor mitice benefice și malefice, deosebind:

„a) responsabili ai sferelor de importanță esențială pentru om (Coloianul, Daina/Fata-Pădurii, Doamna-Florilor, Drăgaica, Muma/Vâlva-Pădurii, Paparuda, ursitoarele), pe lângă aceștia – cu funcții în anumite medii de activitate (Clatină-Munți, Faurul-Pământului, Sfarmă-Piatră, Strâmbă-Lemne; Gerilă/Zgriburilă, Flămânzila, Ochilă/Lungilă/Țintilă, Păsărilă, Setilă) și făcători de rele (Boala-Vacilor, Ceasul-Rău,

Ciuma, Deochiul, Holera, Moartea, Pustia, Stahia, Vântul-Rău, Zburătorul);

b) stapani ai luminii și atmosferei (Baba-Dochia, Crăciun, Crivăț, luceferii, Miezul-Noptii, Murgilă, Soarele);

c) viețuitoare secunde – animale, păsări, insecte etc. (Albina, Ariciul, Calul, Cerbul, Corbul, Dulful-Mării, Șarpele, Vidra);

d) plante-copaci (Bradul/Copacul-Vâlvei, Mărul, Stejarul) și plante-ierburi (Iarba-Fiarelor, Mătrăguna, Pelinul, Sânziana);

e) ape (Apa-Sâmbetei, Dunărea, Marea Neagră)” [1, p. 121].

Vin să întregască panteonul divinităților mitice consemnările etnologului cu referire la personaje-mulțimi de gen masculin (balaurii, belciugarii, moroii, pricolicii, strigoi, uriașii, zmeii) și feminin (dânsele, ielele, joimărițele, nemaipomenitele, rusaliile, sânziencele, șoimanele, zânele).

În studiile întreprinse, exegețul V. Cirimpei reflectă și latura istorică cu privire la cunoașterea, înregistrarea și cercetarea mitologiei folclorice românești. Punctul de pornire îl surprinde în cele câteva relatări ale grămaticilor anonimi [A se vedea: 6; 7] despre anumite fenomene naturale inexplicabile și în operele de referință ale mitropolitului Dosoftei (poemul *Domnii Țării Moldovei*), ale cronicarilor Miron Costin și Ion Neculce. Autorul colecției istorico-folclorice *O samă de cuvinte* „semnalează felurite întâmplări excepționale din punctul de vedere al vechilor credințe populare, având convingerea, că în felul acesta contribuie la păstrarea pe cale scrisă a unor fragmente de istorie mai mult sau mai puțin arhaică” [3, p. 158].

De o atenție deosebită și apreciere incontestabilă a valorii consemnărilor privind „vechi zeități și practici magice” în operele *Descrierea Moldovei* și *Hronicul vechimei a romano-moldo-vlahilor* se bucură savantul Dimitrie Cantemir. Anume aici ne îndeamnă etnologul V. Cirimpei să descoperim nume ale panteonului politeist cu semnificații deja pierdute, prezente odinioară în fondul de credințe arhaice ale moldovenilor. Astfel zeitățile și făpturile mitice, precum: *Doina, Heoile, Zânele, Sânziencele, Joimărițele, Frumoasele, Ursitele, Zburătorul, Tricoliciul, Striga, Stahia, Farmecul, Descântecul, Legătura, Dezlegătura* etc.; descrierile unor credințe și practici magice precreștine cu referire la unele din acestea: *Turca, Vergelatul, Călușarii, Păpălugă, Drăgaica*, consemnate de Dimitrie Cantemir, dar și complexul orizont etnologic al marelui umanist și cărturar, vor deveni subiecte de investigație pentru demer-

surile științifice ulterioare ale cercetătorului Victor Cirimpei: *Urme folclorico-mitologice moldovenești de vechime protoindoeuropeană; Folclorul mitologic; Dimitrie Cantemir: constituenții etnologici; Dimitrie Cantemir: plaiul natal și datinile sale; Dimitrie Cantemir și Moldova din stânga Prutului (Ca o lecție de istorie); Dimitrie Cantemir – etnolog; Vechi realități etnologice românești în atenția lui Dimitrie Cantemir și Bogdan Petriceicu Hasdeu, aspecte ale examinărilor ulterioare; Paralela Dosoftei – Cantemir; Ponderea etnologului în scrisul cantemirian; Reminiscențe de credințe vechi la românii din stânga Nistrului; Dimitrie Cantemir: Norocul ca divinitate; Doina/Daina – zeitate precreștină la români, bulgari, lituanieni etc. [8; 9; 10; 11; 12; 13; 14; 15; 16; 17; 18; 19; 20].*

Perioada de după Dimitrie Cantemir și până la Ion Budai-Deleanu intră într-o pauză semnificativă de aproape un veac, ne mărturisește etnologul V. Cirimpei, mostrele gândirii mitologice rămânând în afara preocupărilor oamenilor de cultură. Prin apariția operei *Țiganiada*, are loc reabilitarea reconsiderărilor de mitologie autohtonă. În comentariile care însoțesc textul poetic, autorul Ion Budai-Deleanu consemnează și explică existența unui șir de zei, zâne și sfinți de origine folclorică, operând cu conceptele: „suprăstăciune” (superstiție), „crezătorie veche”, „crezătorie deșartă”, „vrăjitură”, „mitologie” (noțiunea respectivă, remarcă folcloristul V. Cirimpei, este utilizată pentru prima dată într-o operă artistică din arealul documentar investigat).

Îndemnați de spiritul epocii pașoptiste, oamenii de cultură au conștientizat necesitatea culegerii și valorificării mitologiei, a creației etnofolclorice: „Romantismul – remarcă V. Cirimpei – sporește interesul pentru mitologie. Începe colectarea și valorificarea legendelor, basmelor și miturilor propriu-zise, ia naștere așa-numita școală mitologică – miturile fiind considerate un important izvor al culturii naționale, ele ajutând la explicarea genezei și semnificației multor fenomene folclorice” [1, p. 122]. Nu vom insista prea mult asupra acestui aspect, considerând oportun a remarca doar că retrospectiva istorică este întregită de către exegetul V. Cirimpei cu nume de referință din spațiul cultural românesc, precum: Gheorghe Asachi, Gheorghe Săulescu, Constantin Negruzzi, Teodor Stamati (asupra preocupărilor folclorice ale căruia va insista protagonistul demersului respectiv mai detaliat în lucrarea *Realizări ale folcloristicii timpurii moldovenești*, 1978), Alecu Russo, Vasile Alecsandri, Olga Nakko, Ion Sbiera, Ion Creangă, Mihai Eminescu etc. Dacă personalitățile enunțate mai sus au pomenit, s-au inspirat, au descris ori au înregistrat tangențial reminiscențe ale gândirii mitologice autohtone, atunci cercetările realizate de folcloriștii, etnografii și etnologii: Bogdan Petriceicu Hasdeu [este primul culegător de folclor al românilor din Bucovina, Basarabia și stânga Nistrului], Teodor Burada, Nicolae Densușianu, Simion Florea Marian, Iuliu A. Zanne, Elena Niculiță-Voronca, Artur Gorovei, Mihail Canianu, Gheorghe Teodorescu-Kirileanu, Tudor Pamfile, Alexei Mateevici, Victor Moisiu, Leca Morariu, Du-

mitru Furtună, Dumitru A. Vasiliu, Marcel Olinescu, Petru Caraman, Petre Ștefănuță, Mircea Eliade [a întreprins investigații fundamentale asupra mitologiei românilor, incluzând-o în contextul general mitologic al popoarelor lumii], Romulus Vulcănescu, Victor Kernbach, Mihai Coman, Victor Cirimpei etc., vin să contureze profund și complex orizontul cognitiv al mitologiei folclorice românești. Protagonistul demersului respectiv, de altfel unicul în spațiul de la est de Prut, este preocupat mai profund de segmentul mitologiei autohtone la românii din Republica Moldova, Ucraina și Federația Rusă, fără a neglija însă și străduințele celorlalți folcloriști la evidențierea parțială a unor reminiscențe de natură mitologică în investigarea unor specii, subiecte din folcloristica românească a spațiului basarabean.

Valorificarea și promovarea creațiilor folclorico-mitologice ale românilor din Republica Moldova, Ucraina, Federația Rusă, culese în sec. XIX-XX, are loc prin lansarea celor trei mari proiecte în cea de a doua jumătate a secolului trecut: *Creația populară moldovenească* (în 16 volume, Chișinău, Știința, 1975-1983); *Editarea folclorului pe zone etnografice (Folclor din părțile Codrilor* (Chișinău, Știința, 1973), *Folclor din Bugeac* (Chișinău, Știința, 1982), *Folclor din Nordul Moldovei* (Chișinău, Știința, 1983), *Folclor din Stepa Bălților* (Chișinău, Știința, 1986), *Folclor din Câmpia Sorociei* (Chișinău, Știința, 1989), *Folclor din Maramureș* (Chișinău, Știința, 1991), *Folclor din Țara Fagilor* (Chișinău, Hyperion, 1993), *Cât îi Maramureșul...* (Chișinău, Știința, 1993) și seria *Mărgăritare* (în 15 volume, 1981-1985, destinată elevilor, care cuprinde și creații folclorice cu substrat mitologic).

Multe materiale inedite se află încă depozitate în câteva arhive la care face referință protagonistul însuși: „La o examinare de ansamblu a materialelor etnologice orale (predominant etnografice și de folclor) din Arhiva Științifică Centrală a Academiei de Științe a Moldovei, fondul 19, inventar 3 <...>, – cea mai reprezentativă colecție, cu 453 de volume-manuscrite din anii 1945–2011 (plus rapoartele-descrieri din câțiva ani ale etnografilor din aceeași Academie), precum și materialele altor depozite arhivistice de același gen din Republica Moldova și din România (cele basarabene), constatăm existența unei bogate comori de giuvaierie ale mentalității și inteligenței populare – mitice, istorice și artistice; această comoară-tezaur fiind extrasă, fărâșă cu fărâșă, din graiul viu al românilor de diferite vârste, femei și bărbați, persoane cu nume concrete, dar și de la unii, puțini la număr, anonimi, din localități, foste un timp sovietice, altele aflate și acum sub administrare statală ucraineană; localități ale Basarabiei, Bucovinei de nord, Transilvaniei de est (nord-carpatic) și din stânga Nistrului” [21, p. 44].

La ora actuală printre preocupările etnologului V. Cirimpei, cea cu referire la dimensiunea mitologiei autohtone se rezumă la „deslușirea mitologică a lumii și perceperea evenimentelor anului solar (prin datini, credințe, descântece, practici magice, semne prevestitoare, farmece, vrăji, obiceiuri pentru

zile sfinte precreștine și creștine, ziceri și cântări de cult, colinde, orații” [21, p. 44]. Parțial și celelalte două subdiviziuni ale ordinii diacronice aproximative, realizată de cercetător cu privire la documentarea mostrelor de etnologie românească, includ creații cu substrat mitic: „*cunoașterea vieții omului și a mediului natural, cultural și istoric al societății* (cântece de legănare a pruncului, practici, ziceri, cântece și jocuri ale copiilor; cântece, strigături și balade de dragoste; cântece de armată și război, cutume prenuptiale, orații și strigături de nuntă; datini, obiceiuri, cântece, glume și strigături de familie; deplângerea și pomenirea morților; informații, amintiri, legende, povestiri și cântări istorice)”; „*gândirea artistică* (asemănări, comparații și aprecieri neobișnuite; expresii idiomatice, zicători și proverbe; întrebări șmechere și ghicitori; narațiuni fantastice, nuvelistice, comice și alegorice; balade, cântări de vitejie, cântece filozofice, poezii distractive, teatru folcloric; plăsmuirii folclorizate și de album)” [21, p. 44].

Panteonul zeităților mitice, consemnate de numeroși cercetători ai mitologiei autohtone, și asupra căruia insistă și etnologul V. Cirimpei, a suferit de-a lungul anilor, începând cu era creștinismului, mari transformări. În baza celor relatate de marele Cantemir în secolul al XVII-lea, folcloristul deduce că la momentul istoric respectiv, „mitologia națională cu zeități” devenise „una cu spirite, în primul rând, neautoritare, demonice și, mai apoi, autoritare, cu nume – nu însă și cu funcții – de sfinți creștini” [3, p. 164]. Cât privește concepția actuală a omenirii, aceasta nu poate accepta și venera zeități ca: *Lado, Peruna, Mano, Colinda, Zburătorul, Drăgaica, Păparuda, ursitele, Doina* etc., care încă pe vremea lui Dosoftei, Miron Costin, Ion Neculce, Dimitrie Cantemir erau percepute ca nereale („din păgâni tocmeale” – le numește Dosoftei), fantastice, care aparțin nemijlocit fabulosului, propriu creațiilor populare epice.

Cu toate acestea, ne informează cercetătorul, și astăzi mai persistă în gândirea populară a comunităților rurale reminescente ale celei mitologice, dacă ne referim, mai ales, la respectarea unor interdicții, existența unor credințe și superstiții vizavi de unele sărbători calendaristice, dar și privind existențialul familial (preponderent, cele ce țin de înmormântare, nerespectarea unor cutume față de „dalbul de pribeag” se crede că vor genera urmări nefaste pentru cei din jur), consimțirea repercusiunilor benefice sau malefice ale practicării descântecelor (chiar dacă unele mostre au fost adaptate religiei creștine), vrăjilor, farmecelor etc. Prin urmare, paralel cu respectarea preceptelor impuse de creștinism sunt venerate și cele cu substrat mitico-folcloric, realizându-se în acest fel o simbioză sau adaptare, o transfigurare.

Referințe bibliografice:

1. Cirimpei, Victor. *Gândire mitologica perpetuu redimensionată*. În: *Metaliteratură*, 2002, nr. 5, p. 119-125.
2. Cirimpei, Victor. *Viziuni demonologice românești și universale în folclor, literatură, muzică și artă plastică*. În: *Imagini și permanen-*

te în etnologia românească. Chișinău: Știința, 1992, p. 117-119.

3. Cirimpei, Victor. *Schiță de mitologie autohtonă*. În: *Creația populară (Curs teoretic de folclor românesc din Basarabia, Transnistria și Bucovina)*. Chișinău: Știința, 1991, p. 150-179.
4. Токарев, А., Мелетинский, Е. М. *Мифология*. În: *Мифы народов мира*. Энциклопедия в двух томах. Том 1. Москва: Советская Энциклопедия, 1987, 673 p.
5. А. Лосев, *Мифология*. În: *Философская энциклопедия*. Том. 3. Москва: Советская Энциклопедия, 1964, с. 83-96.
6. Chițimia I. C. *Folclorul în substratul literaturii române vechi*. În: *Temelii folclorice și orizont european în literatura română*. București: Ed. A. R. S. R., 1971, p. 7-22.
7. *Istoria literaturii române*. Vol. I. *Folclorul. Literatura română în perioada feudală (1400-1780)*. București: Editura Academiei Republicii Populare Române, 1964. 806 p.
8. Cirimpei, Victor: *Urme folclorico-mitologice moldovenești de vechime protoindo-europeană*. În: *Speciile folclorice și realitatea istorică*, Chișinău: Știința, 1985, p. 5-33.
9. Cirimpei, Victor. *Doina din perspectiva Hasdeu*. În: *Literatura și Arta*, 1988, 11 februarie, p. 4.
10. Cirimpei, Victor. *Folclorul mitologic*. În: *Limba română*, 1991, nr. 2, p. 121-125.
11. Cirimpei, Victor. *Dimitrie Cantemir: constituentul etnologic*. În: *Literatura și Arta*, 2003, 30 octombrie, p. 7.
12. Cirimpei, Victor. *Dimitrie Cantemir: plaiul natal și datinile sale*. În: *Revistă de lingvistică și știință literară*, 2008, nr. 3-4, p. 3-11.
13. Cirimpei, Victor. *Dimitrie Cantemir și Moldova din stânga Prutului (Ca o lecție de istorie)*. În: *Dimitrie Cantemir: Dimensiuni ale universalității. Studii. Sinteze. Eseuri*. Chișinău: Gunivas, 2008, p. 126-132.
14. Cirimpei, Victor. *Dimitrie Cantemir – etnolog*. În: *Dinastia Cantemireștilor. Secolele XVII-XVIII*. Chișinău: Știința, 2008, p. 359-376.
15. Cirimpei, Victor. *Vechi realități etnologice românești în atenția lui Dimitrie Cantemir și Bogdan Petriceicu Hasdeu, aspecte ale examinărilor ulterioare*. În: *Literatura și Arta*, 2008, 1 mai, p. 4.
16. Cirimpei, Victor. *Paralela Dosoftei – Cantemir*. În: *Timput*, 2003, 26 decembrie, p. 14.
17. Cirimpei, Victor. *Pondere etnologicului în scrisul cantemirean*. În: *Revistă de lingvistică și știință literară*, 2003, nr. 3-4, p. 3-1.
18. Cirimpei, Victor. *Reminiscențe de credințe vechi la românii din stânga Nistrului*. În: *Metaliteratură*, 2006, nr. 1, p. 106-112.
19. Cirimpei, Victor. *Dimitrie Cantemir: Norocul ca divinitate*. În: *Timput*, 2003, 24 octombrie, p. 15.
20. Cirimpei, Victor. *Doina/Daina – zeități precreștine la români, bulgari, lituanieni*. În: *Țara*, 1998, 30 octombrie, p. 4.
21. Cirimpei, Victor. *Principiile directorii de documentare și editare a materialelor arhivistice de etnologie orală românească din Republica Moldova*. În: *Philologia*, 2011, nr. 3-4, p. 44-47.

Simpozionul

DANSUL POPULAR – EXPRESIE A SPIRITULUI ROMÂNESC

Cu ocazia Zilei Internaționale a Dansului în incinta Muzeului Național de Etnografie și Istorie Naturală a avut loc Simpozionul „Dansul popular – expresie a spiritului românesc”. Manifestarea organizată de către Institutul de Filologie al Academiei de Științe a Moldovei în colaborare cu Serviciul Audiovideoteca a Bibliotecii Naționale a RM și Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală, a avut o deosebită prestață pentru publicul invitat, acesta fiind format, în mare parte, din specialiști din domeniul coreologic, folcloric, etnologic. Punctul culminat și deosebit de expresiv pentru această activitate l-au reprezentat cei doi informatori de folclor, deținători ai unui palmares coregrafic deosebit, practicat și astăzi în sudul Basarabiei: dna Efrosinia Sofronovici, în vârstă de 88 ani, din satul Batâr, r. Cimișlia și Dumitru Caranda de 63 ani, din s. Colibași, r. Cahul.

Repertoriul propus de promotorii de cultură tradițională pentru studiu i-a impresionat atât pe coregrafii din republică, cât și pe organizatorii acestei manifestări. Maestrul în artă Pavel Popa, moderatorul simpozionului respectiv, s-a arătat profund emoționat de pașii executați cu atâta sfințenie și dăruire de către informatori, încât spre finalul activității a organizat un adevărat master class pentru cei invitați, demonstrându-le încă o dată dimensiunea nesecată și spiritul incandescent al patrimoniului nostru cultural, cultivat de țărani noștri cu ocazia diverselor sărbători tradiționale.

Aspectul științific al simpozionului a fost susținut de cele câteva comunicări expuse abil de către specialiștii din domeniu: *Coregrafia ca modül al educației* (Ion BENCHECI, coregraf, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, mun. Chișinău); *Hora – spiritualitate românească* (Mihai CHIRIAC, coregraf, Liceul teoretic „Mihai Viteazu”, mun. Chișinău); *Ritualul milenar CĂLUȘARII* (Anatol MAGDĂL, coregraf, conducătorul ansamblului de dans popular „Mărțișor”, mun. Chișinău); *Tipologia funcțională a strigăturii* (Mariana COCIERU, cercetător științific, Institutul de Filologie al AȘM); *Muzica de joc* (Gheorghe NICOLAESCU, etnomuzicolog, Colegiul de muzică „Ștefan Neaga”, mun. Chișinău).

În cadrul evenimentului au avut loc și câteva lansări de carte, destinate maeștrilor de dans: *Jocul vetrelor străbune* de Pavel POPA; *Doina – identitate, destin, valorificare*. Concepție, coordonare, coautor, glosar, bibliografie selectivă și responsabil de ediție: dr. hab. Victor Ghilaș; Ansamblul de dans popular „Vântuleț” de Ion CIRIMPEI.

Comunicările științifice au fost exemplificate prin câteva dansuri interpretate de către discipolii maeștrilor de dans: Ion Bencheci, Mihai Chiriac și Anatol Magdäl.

Participanții simpozionului

Ansamblul Busuiocul, cond. M. Chiriac, mun. Chișinău

Ansamblul Mărțișor, cond. A. Magdäl, mun. Chișinău

**Ansamblul folcloric „Soacrele”
s, Ciobalaccia, R Cantemir**

Corala „Divinitate”, or. Sorocca.

Conducător - Ion Rotari. Dirijor - Tamara Boboc-Coșciug